

ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილი

ბ ი ო ბ ი ბ ლ ი ო გ რ ა შ ი ა

შეაღბინა, სამეცნიერო და პედაგოგიური მოღვაწეობის
მოკლე მიმოხილვა დაურთოთ ს ი უ რ ი ბ ე რ ი კ ე მ

თბილისი
„მეცნიერება“
2002

УДК 012+016[37+78](479. 22)

3652

УДК 012+016[37+78](479. 22)

B573

ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის წინამდებარე ბიობიბლიოგრაფია, რომელიც ოცი წლის მანძილზე გამოცემულ ლიტერატურას მოიცავს (1883-1904), შედგენილია საქართველოს პარლამენტის ი. ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკის, საქართველოს ცენტრალური სახელმწიფო საისტორიო არქივის (სცსსა) წყაროებზე დაყრდნობით, გ. ლენინის სახ. ქართული ლიტერატურის სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებაში დაცული სამეცნიერო და დოკუმენტური მასალის საფუძველზე. პირველად გაკეთდა ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის მიერ და მასზე გამოცემული წიგნების, ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში და კრებულებში გამოქვეყნებული მასალების სრული ანალიტიკური ბიბლიოგრაფია, ჩატარდა ეთნოგრაფიული ექსპედიცია ყვარლის რაიონის სოფელ შილდამი ეკლევითი მიზნით, რომლის შედეგადაც მოვიპოვეთ საინტერესო ფოტო მასალა, შევისწავლეთ აღნიაშვილების გვარის გენეალოგია.

მასალა განლაგებულია ქრონოლოგიურ-ანბანური რიგით და შედგება 6 თავისა და 8 დანართისაგან.

პირველი თავი წარმოადგენს ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის მიმოხილვას. მეორე თავში მოცემულია ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის ცხოვრებისა და შემოქმედების ძირითადი თარიღები. მესამე თავი ეძღვნება აღნიაშვილის პედაგოგიკურ მემკვიდრეობას (სახელმძღვანელოები, სასწავლო-აღმზრდელობითი და შემეცნებითი ზასიათის ლიტერატურა მოზარდი თაობისათვის). შემდეგი მეოთხე თავი მოიცავს აღნიაშვილის შრომების სიას. მეხუთე თავში ჩამოთვლილია ის წიგნები, ჟურნალ-გაზეთები, რომლებიც ნათელს ჰქვნიან აღნიაშვილის ბიოგრაფიის ცალკეულ მხარეებს. მეექვსე თავში მოცემულია რეცენზიები და გამოხმაურებები ლადო აღნიაშვილის პედაგოგიკურ და საზოგადოებრივ მოღვაწეობაზე (XIX საუკუნე). დამეხებულია ზოგან დემიფრაცია, ზოგან კი-ციტირება (ნაწილობრივ და სრულად).

დანართში წარმოდგენილია ის ფაქტობრივი მასალა, რომელიც ადასტურებს ამ გამოჩენილი ერისკაცის დაბადებიდან 140 წლისთავისამდე მიძღვნილ პრაქტიკულ ღონისძიებებს, რომლებიც მისი ღვაწლის დაფასების მიზნით ჩატარდა ამ ნაშრომის ავტორის ინიციატივით.

Представленная ниже “Биобиблиография Владимира (Лад) Агнишвили”, которая включает изданную за 20 лет литературу (1883-1904), составлена на основе научного и документального материала в результате работы над источниками в Национальной парламентской библиотеке имени Илии Чавчавадзе, в ЦГИА Грузии, в отделе рукописей Государственного музея грузинской литературы имени Г. Леонидзе. Впервые сделана аналитическая библиография изданных Владимиром (Лад) Агнишвили книг, статей и публикаций о нем в грузинских журналах, газетах и сборниках, осуществлена этнографическая экспедиция в село Шильда Кварельского района с научной целью, в результате чего добыты интересные фотоматериалы и изучена семейная генеалогия Агнишвили.

Материал „Биобиблиографии“ подан в хронологическом-алфавитном

порядке и состоит из шести глав и восьми приложений.

В первой главе дан краткий обзор жизни и деятельности Владимира (Ладо) Агнишвили. Во второй главе - основные даты жизни и творчества Владимира (Ладо) Агнишвили. В третьей главе раскрывается педагогическое наследие Владимира (Ладо) Агнишвили (учебники, литература учебно - воспитательного и познавательного характера для подрастающего поколения). Следующая, четвёртая глава содержит список трудов Владимира (Ладо) Агнишвили. В пятой главе дан перечень книг, журналов и газет, которые освещают отдельные стороны биографии Агнишвили. В шестой главе представлены рецензии и отклики на его педагогическую и общественную деятельность (XIX в.). Используется как дешифрация, так и шифрование (частичное и полное).

В приложении дан тот фактический материал, который подтверждает проведение практических мероприятий, организованных по инициативе автора данного труда и посвящённых 140 - летию со дня рождения этого выдающегося сына Грузии - Владимира (Ладо) Агнишвили, как дань уважения к его заслугам.

რედაქტორი ც . ხ ე თ ე რ ე ლ ი

რეცენზენტები ბ . ნ ე მ ს ა ძ ე , ლ . ფ რ უ ი ძ ე

გ 4406000000
M 607(06) 02

ISBN 99928-0-348-7

© ც. ბერიძე, 2002

© „მეცნიერება“ 2002

ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილი

1. ცხოვრებისა და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა

2000 წ. ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილს შეუსრულდა 140 წელი დაბადებიდან. სამწუხაროდ, უსახსრობის გამო ვერ მოხერხდა ამ თარიღის აღნიშვნა მის მშობლიურ სოფ. შილდაში (ყვარლის რაიონი).

20 წელი ემსახურა უანგაროდ, თავდადებით თავის ერს, ხალხს ეს დიდი ერისკაცი და თაობებს დაუტოვა მდიდარი მემკვიდრეობა, რომელსაც ჭერჭერობით არ იცნობს ფართო საზოგადოება. ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილი XIX საუკუნის 80-იანი წლებიდან მოღვაწეობდა ი. ჭავჭავაძის, ა. წერეთლის, ი. გოგებაშვილის და სხვა გამოჩენილ საზოგადო მოღვაწეთა გვერდით, რომლებიც პირადი მაგალითით, მაღალი ზნეობრივი იდეალებით შთააგონებდნენ მას ხალხის, სამშობლოს საკეთილდღეოდ ბრძოლას.

მთელი თავისი შეგნებული ცხოვრება, საზოგადოებრივი საქმიანობა, ცოდნა, გამოცდილება, ნიჭი ლადო აღნიაშვილმა მოახმარა სახალხო განათლების, ქართული კულტურის განვითარების უკეთილშობილეს საქმეს და ერის თვითმყოფადობის დაცვას.

დაბადების მოწმობა

„ვლადიმერ დიმიტრის ძე აღნიაშვილი დაიბადა 1860 წ. 23 იანვარს. მონათლულია 29 იანვარს. ნათლობა შეასრულა სოფ. შილდის წმ. ნინოს, ამავე სოფლის ღვთისმშობლის ეკლესიის მღვდელმა ვართლომე იორდანოვმან, ამავე სოფლის ღვთისმშობლის ეკლესიის პირიქტნიკების (დიაკვნების) იოსებ და ალექსი აღნიევებისათა.

მშობლები- სოფ. შილდის ღვთისმშობლის ეკლესიის მღვდელი და ბლალაოჩინი დიმიტრი იოკის ძე აღნიევი და სჭულიერი ცოლი მისი ეკატერინე ზაქარიას ასული, ორნივე მართლმადიდებლობითის სარწმუნეობისანი.

ნათლია (მომრქმელი) - საქართველოს ქვეითი პოლკის III როტნის აფიცერი თავადი ლევან ესტატეს ძე ჭორჭაძე.“ (სტილი და ცულია). - სცსსა, ფონდი 489, აღწერის № 6, საქმე 1405.

როგორც დაბადების მოწმობიდან ჩანს, ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილი დაიბადა დიმიტრი მღვდლის ოჯახში, რომელიც დიდად დაფასებული იყო თელავის მაზრაში. საარქივო მასალებში მოიპოვება დიმიტრი მღვდლის, ბლალაოჩინის მოხსენება თელავის მაზრის საბლალაოჩინოს მღვდმარეობის

შესახებ და მღვდელ დიმიტრი აღნიაშვილის საქმიანობის დადებითი დახასიათება. (სცსსა, საეკლესიო მეტრიკული წიგნების აღწერილობა, სცსსა ფ.488, საქმე 26440, ფურც. 9-9).

აღნიაშვილების გვარში ბევრი იყო სასულიერო პირი. მათ შორის სიმონ აღნიაშვილი, რომელმაც 1825 წ. 11 მაისს მიმართა საქართველოს ეგზარხოსს იოანეს მოხსენებით: „Об учреждении при Елисоветопольской церкви порядка, существующего в грузинских церквях“. (სცსსა ფ. 488, ფურც. 1-6)

ღუშეთის მაზრის სოფ. ბოკაწინში 1825 წ. 3 დეკემბერს მღვდლად დაინიშნა გიორგი აღნიაშვილი, რომელიც მანამდე თბილისში მსახურობდა. (სცსსა 488, საქმე 1221, ფურც. 1-16)

აღნიაშვილების გვარს შეუძლია იამაყოს თავისი სახელოვანი წინაპრებით, რომლებიც ერთგულად ეწეოდნენ ღვთისმსახურებას. ვინ არ იცის დღეს თბილისში სამების ეკლესია, რომელიც საქართველოს პარლამენტის ი. ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკის უკან მდებარეობს?! „ქართული ხუროთმოძღვრების ეს ძეგლი პირველად 1790 წ. აგებულ იქნა სამლოცველოს სახით თბილისში მცხოვრების პეტრე აღნიაშვილის (პეტრე ყარაულის) მიერ. XIX საუკუნის პირველ ნახევარში მისმა შვილმა, შიო აღნიაშვილმა, სამლოცველოს მიამენა სვეტებიანი კარიბჭე და სამრეკლო. XIX საუკუნის 60-იან წლებში დეკანოზ არღაზიანის თაოსნობით აგებულ იქნა გუმბათიანი ეკლესია, რომლის კურთხევა მოხდა 1868 წ. დეკემბერში. ეკლესია დაცულია სახელმწიფოს მიერ“. (წარწერა ეკლესიის მემორიალურ დაფაზე).

ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის მამა-დიმიტრი მღვდელი ამზადებდა შვილს ღვთისმსახურებისათვის, რათა გაგრძელებულიყო საოჯახო ტრადიცია.

დიმიტრი მღვდლის ინიციატივით 1868 წ. თელავის მაზრის სოფ. შილდაში გაიხსნა პირველი სკოლა (სასოფლო სასწავლებელი), რომლის ერთერთი პირველი მოსწავლე იყო მისი შვილი - ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილი.

დაწყებითი სკოლის დამთავრების შემდეგ (1872 წ.) ლადო აღნიაშვილმა სწავლა განაგრძო თელავის სასულიერო სასწავლებელში, რომლის დამთავრებისას შევიდა გორის სამასწავლებლო სემინარიაში, რომელიც დამთავრა წარჩინებით 1881 წლის 14 ივნისს, რაზეც მეტყველებს მისი ატესტატი. (დაცულია გ. ლეონიძის სახ. ქართული ლიტერატურის სახელწიფო ბუხერში).

თავის მოწოდებას ლადო აღნიაშვილი ხედავდა პედაგოგიურ და საზოგადოებრივ საქმიანობაში. ამიტომ გააკეთა მან ასეთი არჩევანი, არ გახდა

სასულიერო პირი, თუმცა ბუნებით ღვთისსიყვარულიანი პიროვნება იყო. პედაგოგიც ხომ მოძღვარი უნდა იყოს! ლადო აღნიშნული მოწოდებით იყო პედაგოგი.

1881 წელს თბილისში გაიხსნა ქართული სათავადაზნაურო სასწავლებელი, რომლის ინსპექტორად დანიშნული იყო ცნობილი ქართველი მწერალი და პედაგოგი ნიკო ლომოური. მან მიიწვია ვლადიმერ (ლადო) აღნიშნული ქართული და რუსული ენის პირველ მასწავლებლად და შეუქმნა მას, როგორც სხვა მასწავლებლებს, შემოქმედებითი მუშაობის კარგი პირობები. აქ აღნიშნულია ორი წელი იმუშავა.

1883-1893 წლებში ლადო აღნიშნული მუშაობდა ქართველ კათოლიკეთა სამრევლო სკოლაში. ეს წლები დიდად ნაყოფიერი აღმოჩნდა ლადო აღნიშნულის მოღვაწეობაში. იგი თავიდანვე მიისწრაფვოდა საზოგადოებრივი საქმიანობის უფრო ფართო ასპარეზისაკენ. მისთვის ცხადი გახდა, რომ არ კმარა მხოლოდ ერთ სკოლაში მოაგვარო სწავლების საქმე. საჭიროა სწავლა-განათლება ააგო ხალხის ცხოვრებისა და ბუნების თავისებურებებზე, შეაყვარო მოსწავლეებს ერის სულიერი კულტურა, ჩაახედო საქართველოს მდიდარ ფოლკლორულ საგანძურში, გაუფაქიზო გრძნობები და განუმტკიცო საზოგადოებრივი, ჯანსაღი მორალი. ამრიგად, ლადო აღნიშნულის წინაშე წამოიჭრა იგივე საკითხები, რომლებიც ამოქმედებდნენ საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობაში ჩაბმულ თავკაცებს. ეს იყო ის დრო, როცა საკეთიბელი ძალიან ბევრი იყო, ხოლო საქმის ენთუზიასტთა რიცხვი კი ძლიერ მცირე.

თავისი პედაგოგიური მოღვაწეობის პირველსავე წლებში აღნიშნული გამალებით ეძებდა გზას, რომელიც ქართველ მოზარდებს გაუადვილებდა რუსული ენის დაუფლებას. ამის შეგნებამ მიიყვანა იგი რუსული ენის სახელმძღვანელოს შექმნის აუცილებლობამდე. 23 წლის ახალგაზრდამ შეადგინა და 1883 წელს გამოსცა სახელმძღვანელო „პირველი ნაბიჯი რუსული ენის შესწავლაში დაწყებითი ქართული სკოლებისათვის“, რომელსაც დაერთო წინასიტყვაობა, სადაც განმარტებულია სახელმძღვანელოს სტრუქტურა და მოცემულია მეთოდური მითითებები. ქართული პრესის ფურცლებზე დადებითად შეფასდა ეს სახელმძღვანელო, მაგრამ იგი მეორედ აღარ გამოცემულა, რადგან მან ვერ ჰპოვა ფართო გავრცელება უსახსრობის გამო.

ოთხი წლის შემდეგ კი გამოვიდა ი. გოგებაშვილის სახელმძღვანელო „Русское слово“ Т. I. 1887, რომელმაც მაღალი შეფასება მიიღო, გახდა საყოველთაოდ ცნობილი და სტაბილური სახელმძღვანელო არა მარტო ქართული დაწყებითი სკოლებისათვის, არამედ მრავალეროვანი რუსეთის ყველა არარუსული სკოლებისათვის. ი. გოგებაშვილი იმ დროს უკვე დიდად

სახელმწიფო პედაგოგი და მწერალი იყო და, რა თქმა უნდა, ავტორობის გზაზე ახალგაზრდა ადრიაშვილი მას მეტოქეობას ვერ გაუწევდა.

რუსული ენისადმი დიდმა სიყვარულმა ლადო ადრიაშვილს დააწერინა აგრეთვე 1887 წელს რუსულ-ქართული („ნამცეცა“) „უბის ლექსიკონი“ („Карманный словарь“), რომელიც გამოსცა მისივე ინიციატივით შექმნილმა „ქართველთა წიგნების გამომცემელმა ამხანაგობამ“ (1887-1894). ამ გამომცემლობამ გამოსცა ასევე ლადო ადრიაშვილის მიერ შეგროვილი ხალხური ზღაპრები (წ.1), რომელშიც 15 ზღაპარი შევიდა. ეს იყო პირველი თვალსაჩინო კრებული ქართული ეპოსისა, რომლის გამოსვლას ქართველი საზოგადოებრიობა კმაყოფილებით შეხვდა. ეს ზღაპრებია: „ოსტატი და შეგირდი“, „ნაცარქექია“, „ღვთისავარ“, „გულამბარა და სულამბარა“, „ორნი ძმანი“, „კონკიჯღარუნა“, „ასფურცელა“ და სხვა. ამ გამოცემას ალ. ხახანაშვილმა უძღვნა რეცენზია, სადაც, სხვათა შორის, ნათქვამია: „პირველი წიგნი ხალხური ზღაპრებისა საკმარისად აგრძობინებს კაცს, რა ძვირფასი განძი რჩება აქამდე უსარგებლოდ დახშული. იმ დროს, როდესაც მთელს რუსეთსა და ევროპაში საერო ნაწარმოებებს განსაკუთრებული ყურადღება მიექცა, ჩვენ მეტად ცოტა გამოვიკვლიეთ და შევკრიბეთ სახალხო პოეზიის მასალა. ყოველ კეთილ საქმეს თანამგრძობი უნდა ჰყავდეს. სულითა და გულით ვისურვებთ, რომ ჩვენმა საზოგადოებამ მოუპართოს ხელი და თავისი წვლილი არ დაიშუროს ამ საქმის გასაფართოვებლად და წარსამართავად („თვერია“ 1891 წ. №27). საინტერესოა ის ფაქტი, რომ ლადო ადრიაშვილის მიერ შეკრებილი ზღაპრები უთარგმნია მარჯორი სკოტ უორდროპს 1894 წ. ეს იყო ქართულიდან ინგლისურ ენაზე თარგმნის პირველი ცდა. ამ თარგმანებმა დიდი მოწონება დაიმსახურეს ინგლისელ მკითხველთა შორის ლონდონის ჟურნალ „Saturday Review“-ში გამოქვეყნებისთანავე.

ქართული ფოლკლორის დიდმა სიყვარულმა შეაძლებინა ლადო ადრიაშვილს, არა მუსიკოსს, ქართული ხალხური პროფესიული გუნდის- „ქართული ხოროს“ ჩამოყალიბება, რომელსაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ქართული მუსიკის ისტორიაში. ეს გუნდი დაარსდა 1885 წ. და მის ლობჯინაძეს ლადო ადრიაშვილმა მიიწვია გამოჩენილი ჩეხი მომღერალი და კომპოზიტორი იოზეფ ნავრატელი (შემდგომში საქართველოში ცნობილი როგორც იოსებ რატილი), რომელიც 1880 წ. საგასტროლოდ ჩამოვიდა საქართველოში რუსულ საოპერო დასთან ერთად, 4 წელი იყო წამყვანი სოლისტი თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრში (ასრულებდა ტენორის პარტიებს) და შემდეგ საბუღალროდ დარჩა საქართველოში, მოხიბლული ჩვენი ქვეყნით, ქართული სითბოთი და სტუმართმოყვარეობით. აღსანიშნავია, რომ 72 წლიდან 32 წელი იოსებ რატილი საქართველოს კულტურას, მის

აღორძინებას დიდი სიყვარულით ემსახურა. ამიტომ დღესაც მისი შთამომავლები, მისი შვილთაშვილები სამუდამოდ უკავშირებენ თავიანთ ბედს საქართველოს და დღესაც თბილისში ცხოვრობენ. ჩვენი ინიციატივით საქართველოს კულტურის სამინისტროსა და ჩეხეთის საელჩოს ერთობლივი ძალისხმევით 2001 წლის 14 ივნისს რუსთაველის თეატრში აღინიშნა ი. რატილის დაბადებიდან 160 წლისთავი (რაზეც არსებობს დოკუმენტური მასალა-შოსაწვევები, ვიდეოკასეტა). ვფიქრობთ, რომ საჭიროა დაფასდეს ყველა ის პიროვნება, ვინც საქართველოს კულტურის განვითარებაში დიდ ღვაწლს გასწევს, როგორც ერისკაცი ისე, უცხოელი! იოზეფ ნავრათილმა კეთილი კვალი დატოვა ქართული მუსიკის ისტორიაში. ამიტომ ჩვენ პატივს მივაგებთ მას სიტყვითაც და საქმითაც. (იხ. ჩვენი სტატია „ჩეხი მუსიკოსი იოსებ რატილი საქართველოში“ (დაბადებიდან 160 წლისთავის გამო) - რუსულ ენაზე-გაზეთ „Свободная Грузия“-ში. 21 აპრილი 2001 წ. და ე. „კავკასიის მაცნე“ -ში №3 2001 წ. მზად არის გამოსაცემად წინამდებარე ნაშრომის ავტორის მიერ თარგმნილი სოლომონ ლეკიშვილის წიგნი „რატილი საქართველოში“. იგი ითარგმნება აგრეთვე ჩეხურ ენაზე ა. კაკულიას მიერ. ეს თარგმანები ეძღვნება ამ წიგნის გამოსცემიდან 40 წლისთავს.

„ქართული ხოროს“ პირველი კონცერტი გაიმართა 1886 წლის 15 ნოემბერს (გიორგობისთვის) ქართულ თეატრში. მას უდიდესი წარმატება ხვდა წილად. ამაზე მეტყველებს ჟურნალ „ივერიის“ ფურცლებზე გამოქვეყნებული ინფორმაცია, სადაც აღნიშნულია, რომ „ქართულმა ხორომ“ იგალობა ჩვენი საერო სიმღერები. „ეს იყო სულის მოძრაობა და გულის ძარღვის ცემა“ -გამოჩენილმა ქართველმა პოეტმა ი. ჭავჭავაძემ თავისი შთაბეჭდილებები ორი მოწინავე სტატიით გამოხატა ჟურნალ „ივერიაში“. იგი წერდა: „მუსიკის მცოდნე კაცნი, რომელნიც დღეს მოუზიდნია ქართული სიმღერების სიკეთეს და სიტკბობას, ბევრ ღირსებას პოულობენ და ბევრსაც მეცადინეობენ გადაიღონ ნოტებზე საყოველთაოდ საცნობლად. ამ მხრივ თვითონ ჩვენი ყმაწვილი კაცები შრომობდნენ და ამ შრომის ნაყოფიც დიდი სიამოვნებით მოვისმინეთ ჩვენი ყურით. 15 ნოემბერს... ხალხი ბლომად დაესწრო და სიამოვნებით კი არა, აღტაცებით მიეგება ამ ახალ სასიამოვნო ამბავს... ქება და დიდება ეკუთვნით ამ საქმის დამწყებთა, დიდი მადლობა გვმართებს ბატონ ლადო აღნიშვილისა, რომელმაც ეს მართლა სახელოვანი საქმე იკისრა“ („ივერია“, 1886 წ. № 250).

აღფრთოვანებული გამობმარებები უძღვნეს გუნდის გამოსვლას ი. გოგებავილიძე, ალ. ყაზბეგმა, ს. მგალობლიშვილმა, ი. მანსვეტაშვილმა და სხვა გამოჩენილმა ერისკაცებმა.

ეროვნული გუნდის დაარსებამ განაპირობა საყოველთაო ინტერესის

გაღვივება ხალხური მელოდიების შეკრება-ჩაწერისადმი საქართველოში.

ლადო აღნიაშვილის გუნდი ეროვნული მუსიკალური კადრების აღზრდის კერად იქცა. ამ ჩამოყალიბდნენ პროფესიონალებად ივანე და ზაქარია ფალიაშვილები, ია კარგარეთელი, ვანო სარაჯიშვილი და სხვები. ამ საქმის სათავეში იდგა ლადო აღნიაშვილი.

აქტიურად მონაწილეობდა ლადო აღნიაშვილი „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ საქმიანობაში, რომელშიც გაწევრიანდა 1892 წლის 1 სექტემბერს (ცესა-ფონდი 481, საქმე 308) ამ საზოგადოებამ რამდენჯერმე განიხილა აღნიაშვილის სახელთან დაკავშირებული საკითხი (მისი თხზულებების გამოცემის, შესყიდვის შესახებ და სხვა). დიდი დახმარება გაუწია „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ“ ლადო აღნიაშვილს ოჯახში საკითხავი „ახალი ანბანი“-ს პოპულარიზაციაში.

1892-1893 წ. წ. ლადო აღნიაშვილი გამოსცემს „ახალი ანბანის“ 8 წიგნს- „ან“, „ბან“, „გან“, „დონ“, „ენ“, „ვინ“, „ზენ“, „თან“. ამ გამოცემებმა დიდი გამომხატურება ჰპოვეს ქართულ პრესაში, იყო როგორც აღფრთოვანებული, დადებითი, ასევე კრიტიკული შეფასებები. საინტერესოა ლადო აღნიაშვილის გამომხატურება კრიტიკაზე, რომელიც ავტორმა ცალკე ბროშურად გამოაქვეყნა სათაურით „პასუხად ქაჩალ, უღმობელ კრიტიკოსს, ბან „პაატას“ და ორი კითხვა „ივერიის“ რედაქციისადმი“, სადაც ლადო აღნიაშვილი, მისთვის ჩვეული პრინციპულობით და ობიექტური მიდგომით არგუმენტირებულად უპირისპირდება თავის ოპონენტს. ამ წერილის დაწვრილებითი ანალიზი გამოქვეყნდება მონოგრაფიაში.

ლადო აღნიაშვილს ახასიათებდა შემოქმედებითი შრომის გასაოცრად დიდი უნარი. იგი იყო პირველი ქართველი მოგზაური, რომელმაც ფეხი შედგა ფერეიდანის მიწაზე იქმცხოვრები ქართველი მოსახლეობის გაცნობის მიზნით. მან გადაწყვიტა საკუთარი სახსრებით გამგზავრებულყო იმ შორეულ და საშიშროებით მოცულ გზაზე, რომ ერთხელ კიდევ მოეხადა ვალი თავისი ხალხის წინაშე. 1894 წელს იგი გაემგზავრა სპარსეთს, რათა გასცნობოდა და შეესწავლა სპარსეთის ცხოვრება და შაჰ-აბაზის დროს ისპაჰანში გადასახლებულ ქართველთა მდგომარეობა. უკვე 1896 წელს გამოდის ლადო აღნიაშვილის წიგნი „სპარსეთი და იქაური ქართველები“ (მგზავრის წერილები). ამ წიგნის ნაწყვეტები ქვეყნდებოდა აგრეთვე ჟურნალ „მოამბის“ 1896 წლის №2-8-ში.

წიგნში „სპარსეთი და იქაური ქართველები“ ოსტატურადაა აღწერილი ისპაჰანელი ქართველების ყოფა-ცხოვრება, განვითარების დონე. შეიძ-

ლება ითქვას, რომ ეს წიგნი წარმოადგენს ისპაჰანელი ქართველების ეთნოგრაფიული სინამდვილის ასახვის მეტად საინტერესო ძეგლს. აღსანიშნავია, რომ ლ. აღნიაშვილის გამგზავრებას სპარსეთში მოჰყვა შემდეგ ისპაჰანელი ქართველების, მოწინავე კაცების საპასუხო მოგზაურობა საქართველოში. იმ დროინდელი ქართული პრესა დიდი ხნის მანძილზე ათავსებდა წერილებსა და ცნობებს ამ საპასუხო მოგზაურობის შესახებ.

მეტად მნიშვნელოვანია ლადო აღნიაშვილის ჟურნალისტური მოღვაწეობა: იმდროინდელ პრესაში მრავლად გვხვდება ლადო აღნიაშვილის პუბლიკაციები, აგრეთვე თბილი გამოხმაურებები, როგორც ლადო აღნიაშვილის მიმართ, ასევე მის წერილებზეც. უნდა აღინიშნოს, რომ იგი ერთ-ერთი ინიციატორი და სარედაქციო კოლეგიის წევრი იყო საყმაწვილო ჟურნალ „ნობათის“ (1883-1884 წ. წ.) გამოცემისა, სამსონ ინასარიძესა და ალექსი მირიანაშვილთან ერთად. საინტერესოა აგრეთვე, რომ ლეონიძის სახ. ქართული ლიტერატურის სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებაში ინახება ლადო აღნიაშვილის „თხოვნა“ ჟურნალ „ცისკარის“ დაარსებაზე. საქართველოს ცენტრალური სახელმწიფო საისტორიო არქივში (სცსსა) კი დაცულია წერილი, რომელშიც ნათქვამია: „Владимир Дмитриевич Агниашвили - учитель народного училища обратился в Главное управление по делам печати с ходатайством о разрешении ему издавать в этом городе с дозволения цензуры под его редакцией ежемесячный грузинский детский журнал “Циспери” (“Небесный”) Программа на стр. 2-3, всего на 6-ти листах. Разрешение получил 22 мая 1889 г. самушбарოდ, ეს ჟურნალი ვერ გამოვიდა სხვადასხვა შემაფერხებელი მიზეზების გამო.

ლადო აღნიაშვილი აქტიურად თანამშრომლობდა საყმაწვილო ყოველთვიურ ჟურნალ „ჭეცილში“, რომელიც გამოდიოდა 1890-1920 წ. წ. ამ ჟურნალში 1896-1899 წ. წ. ლადო აღნიაშვილმა გამოაქვეყნა სტატიების მთელი ციკლი საერთო სათაურით „საკვირველებანი ბუნებისა“ - მცენარეებზე, ცხოველებზე, ფრინველებზე. ეს სტატიები შეიცავენ დიდ შემეცნებით-აღმზრდელი მასალას, უღვივებენ მოზარდ თაობას სიყვარულს ბუნებისადმი და ყოველგვარი ცოცხალი არსებისადმი.

1896-1897 წ. წ. - სოფელმა საგარეჯომ (ახეთში) ლადო აღნიაშვილი აირჩია მამასახლისად. აქ მან განაგრძო თავისი აქტიური საგარეჯოს თეატრის მოყვარული წახალისებელი. აღსანიშნავია, რომ აღნიაშვილების ოჯახს ძალიან უყვარდა თეატრი. თეატრის შეგარვლთა კოლექტივის საქველმოქმედო სპექტაკლებში აქტიურად იყენებდნენ ჩამოყალიბებულ ლადოს დედა

ეკატერინე, პაპიდა ვარო, პაპის ძმები-საშა, ვასო, კოტე, რომლებიც თავად მართავდნენ სპექტაკლებს, ასრულებდნენ როლებს. აღნიშვილების ოჯახის აქტიური მონაწილეობით დაიდგა სპექტაკლები „პეპო“ და „თამარ ბატონიშვილი“ (რეჟისორი - ალექსანდრე ცხვეთაძე).

ლადო აღნიშვილი აქტიურად ეხმარებოდა თეატრალური ცხოვრების ყველა მნიშვნელოვან მოვლენას და აქვეყნებდა გამომხატურებებს სპექტაკლებზე იმხანად გამოცემულ ჟურნალ-გაზეთებში. მან თვითონაც სცადა დაედგა სპექტაკლები ქართულ ხალხურ თქმულებებზე დაყრდნობით. ეს განზრახვა მან განახორციელა კიდევ და ქართული დრამატული დასის მშვევობით 1888 წ. გაიმართა წარმოდგენები: ორი ფეერია - „ყარამანიანი“ (3 მოქმედებად და 11 სურათად) და „ტარიელი“ (3 მოქმედებად და 10 სურათად). ამის შესახებ იუწყებოდა ჟურნალი „თეატრი“ (1888 წ., №15, 16 გვ. 3). ამ სპექტაკლების სცენარები დაცულია „სცსსა“-ში (ფონდი 480, საქმე 924, 929).

1897 წ. ლადო აღნიშვილის თაოსნობით დაარსდა ქართველთა სააღმშენებლო-მიცემო ამხანაგობა - „შუამავალი“ (კოოპერატივი), რომლის მიზანიც იყო გაეჩინა ბაზარი მწარმოებელთათვის და შეემსუბუქებინა ხარჯი მომხმარებელთათვის (მყიდველთათვის), ე. ი. შეექმნა ნამდვილი შუამავალი მწარმოებელთა და მომხმარებელთა შორის. ამ კოოპერატივის გამგეობის თავმჯდომარეც იყო თავადვე, დირექტორები-ივანე კახეთელიძე და იასე მახარობლიძე. მაგრამ კოოპერატივმა დიდხანს ვერ იარსება ვაჭრების ინტრიგების გამო, თუმცა ლადო აღნიშვილი შეუპოვრად ებრძოდა მათ.

1929 წ. იოსებ იმედაშვილი თავის შრომაში „ლადო აღნიშვილი“ (გარდაცვალების 25 წლისთავზე) ასე ახასიათებდა ლადო აღნიშვილს „ეს იყო უკეთილშობილესი საზოგადო მოღვაწე მაღალი იდეალებით გატაცებული, გარეგნობით ახოვანი, საამო შესახედავი, სულით მგზნებარე და მუდამ ფაქიზი“. საქართველოს ცენტრალური სახელმწიფო ისტორიულ არქივში, ლიტერატურული არქივის განყოფილებაში დაცულია იოსებ იმედაშვილის განცხადება, დათარიღებული 1929 წლის 11 აპრილით. იგი მიმართავს სრულიად საქართველოს საბჭოთა მწერლების ფედერაციის პრეზიდიუმს თხოვნით, ლადო აღნიშვილის გარდაცვალებიდან 25 წლისთავის გამო, ხსოვნის საღამოს ჩატარების შესახებ. ამ განცხადების პასუხად 1929 წლის 15 აპრილს შედგა ამ ფედერაციის პრეზიდიუმის სხდომა (ოქმი № 27), სადაც გადაწყდა ლადო აღნიშვილის ხსოვნის აღსანიშნავი საღამოს ჩატარების საკითხი.

1950 წლის 27 მარტს საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ მიმართა თბილისის პარტიის რაიკომის ერთ-ერთ მდივანს

განცხადებით ლადო აღნიაშვილის საფლავის მოვლა-პატრონობის შესახებ (სცსსა, ფონდი 203, საქმე 132). დღეს ამ დიდი ერის კაცის საფლავი გადმოტანილია კუკიის სასაფლაოს ეკლესიის წინ სხვა გამოჩენილ ქართველ მოღვაწეთა გვერდით, რომლებსაც მოწიწებით პატივს მიაგებენ მაღლიერი თაობები.

აი როგორ იგონებს ლადო აღნიაშვილს იაკობ მანსვეტაშვილი: „ლადო აღნიაშვილი უცნაური, თავისებური კაცი იყო, „ორიგინალი“, რუსები რომ იტყვიან. ერთ დღეს გადაწყვიტა, ევროპული ტანისამოსი აღარ უნდა ვატარო და შეიმოსა ქართულ ძველებურ ტანისამოსში. ჩაიცვა ქართული მოკლე ყურთმაჩებიანი გულამოკრილი ქულაჯა, გაიკეთა გულზე ლამაზი ატლასის დომოლული, ფეხთ ჩაიცვა ჭყინტებიანი, მალაყელიანი ქართული წულეები, თავზე მოიგდო ბუზრის ქუდი, გვერდზე კობტად ჩატეხილი და დაიარებოდა ასე ქუჩაშიც და სამსახურშიც“, იტყოდა ღიმილით: „ეს ნამდვილი ქართული ჩაცმულობაა“-ო. ესეც უნდა ითქვას: აღნიაშვილი მოხდენილი ტანისა და სახის კაცი იყო და ეს ტანისამოსი უკეთ უხდებოდა, ვიდრე ევროპული. (ი. მანსვეტაშვილი „მოგონებები“, თბილისი, 1985 წ., გვ. 93).

ლადო აღნიაშვილის ღვაწლი არაერთხელ აღნიშნულა იმდროინდელ და თანამედროვე პრესაში. მაგრამ სულ 40 წელი დასჭირდა მისი სახელის მიეიწყებას. ახლა კი დროა ისევ გამოვაბრწყინოთ ჩვენი ეს სასიქადულო, კემმარიტი მამულიშვილი და პატივი მივაგოთ მას, ღირსეულად დავუფასოთ შრომა და ღვაწლი, ვისაც როგორ შეუძლია.

Владимир (Лад) Агнишвили

КРАТКИЙ ОБЗОР ЖИЗНИ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В 2000 г. исполнилось 140 лет со дня рождения Владимира (Лад) Агнишвили. К сожалению, из-за неимения средств не удалось отметить эту дату в его родном селе Шильда (Кварельский район).

20 лет бескорыстно, самоотверженно служил своему народу этот великий сын Отечества и оставил поколениям богатое наследие, которое пока не знакомо широкой общественности.

Деятельность Владимира (Лад) Агнишвили началась с 80-

х годов XIX века; Ему посчастливилось жить и работать рядом с такими выдающимися общественными деятелями как Илья Чавчавадзе, Акакий Церетели, Яков Гогешашидзе и другие, которые личным примером, высокими нравственными идеалами вдохновляли Агнияшвили на борьбу в защиту интересов Родины и национальной самобытности народа.

Всю свою сознательную жизнь, свои знания, опыт, талант, общественную деятельность Агнияшвили посвятил благороднейшему делу народного просвещения, развитию грузинской культуры.

СВИДЕТЕЛЬСТВО О РОЖДЕНИИ

„Владимир Дмитриевич Агнияшвили родился 23 января 1860 г, крещён 29 января. Крещение совершил священник церкви св. Нино и св. богородицы села Шильда Варфоломей Иорданов в присутствии дьяконов церкви святой богородицы этого же села Иосифа и Алексея Агниева.“

Родители - священник церкви св. богородицы села Шильда, благочин Дмитрий Иокиевич Агнев и православная жена его - Екатерина Захаровна, обое православного вероисповедания.

Крёстный отец - офицер III роты сухопутного полка, дворянин Леван Эстатович Джорджадзе“. (Государственный центральный исторический архив Грузии, фонд 489, опись №6, дело №1405.)

Как видно из свидетельства о рождении, Владимир (Ладо) Агнияшвили родился в семье священника, который был очень уважаем в Телавском уезде. В архивных материалах хранится доклад священника Дмитрия - благочина о состоянии дел благочинных в Телавском уезде и положительная характеристика этого священника. (фонд 488, дело № 26440, на 9 страницах).

В роду Агнияшвили было много священников. В том числе Симон Агнияшвили, который 14 мая 1825г. обратился с докладом к экзарху Грузии Ионе: „Об учреждении при Елисаветопольской церкви порядка, существующего в грузинских церквях“. (ф. 488 на 6 стр.). 3 декабря 1825 в село Бокацини Душетского уезда был назначен священником Георгий Агнияшвили, который до этого

служил в Тбилиси (ф. 488 дело №1221, стр. 1-16).

Род Агниашвили может гордиться славными предками, которые честно служили на богословском поприще. Кто не знает сегодня церкви Самеба, что находится ниже национальной парламентской библиотеки им. Ильи Чавчавадзе?! „Этот памятник грузинской архитектуры впервые был построен в виде маленькой молельни в 1790 г. тбилисцем Петре Агниашвили (Петре - караул). В первой половине XIX века его сын - Шио Агниашвили к этой молельне добавил ворота с колоннами и колокольню. А в 60-х г.г. XIX в. по инициативе дьякона Ардазиани была построена церковь с куполом, которую освятили в декабре 1868 г. Церковь охраняется государством“ (надпись на мемориальной доске церкви).

Отец Владимира (Ладо) Агниашвили - священник Дмитрий готовил сына к служению Богу, чтобы продолжать семейную традицию.

В 1868г. по инициативе священника Дмитрия Агниашвили в селе Шильда Телавского уезда открылась первая школа (сельское училище), одним из первых учеников которой стал Владимир Агниашвили.

После окончания начальной школы (1872) Агниашвили продолжил образование в Телавском духовном училище, по окончании которого поступил в Горийскую учительскую семинарию, которую успешно завершил 14 июня 1881г., о чём свидетельствует его аттестат (хранящийся в Государственном музее грузинской литературы имени Г. Леонидзе).

Своё призвание Владимир (Ладо) Агниашвили видел в педагогической и общественной деятельности. Поэтому он и сделал такой выбор, не став священником, хотя по природе он был истинным христианином. Педагог должен быть наставником. Ладо Агниашвили был по призванию Учителем.

В 1881 г. в Тбилиси открылось грузинское дворянское училище, инспектором которого был назначен известный грузинский писатель и педагог Нико Ломоури. Он пригласил Владимира (Ладо) Агниашвили первым учителем грузинского и русского языков и создал для него, как и для других учителей, хорошие условия для творческой работы. Здесь Агниашвили проработал два года.

В 1883-1893 годах Ладо Агниашвили работал в приходской школе грузинских католиков. Эти годы были наиболее плодотворными в творчестве Агниашвили. Он с самого начала стремился к более широкому общественному поприщу. Ему стало ясно, что недостаточно только в одной школе навести порядок в деле обучения. Необходимо тесно увязать обучение с воспитанием народа и воспитывать в учащихся любовь к духовной культуре своей нации, пробудить интерес к изучению богатой сокровищницы фольклора Грузии, отточить патриотические чувства и утвердить здоровую общественную мораль.

Таким образом, перед Ладо Агниашвили встали те же вопросы, которые волновали руководителей народно-освободительного движения Грузии. Это было то время, когда дел было очень много, а энтузиастов этих дел очень мало.

В первые же годы своей педагогической деятельности Агниашвили неустанно искал путь, с помощью которого можно было бы облегчить грузинским детям изучение русского языка. Сознание этого навело его на мысль о необходимости создания учебника русского языка.

Двадцатитрёхлетний юноша создал и в 1883 г. издал „Первый шаг в изучении русского языка для начальных грузинских школ“, в котором объясняется структура учебника и даны методические указания. Грузинская пресса положительно оценила этот учебник. Однако он больше не издавался так как не смог широко распространиться из-за нехватки средств.

А через четыре года вышел учебник „Русское слово“ (Тф., 1887) Я. Гогешашвили, который получил высокую оценку, став общепризнанным и стабильным учебником не только для грузинских начальных школ, но и для инородческих школ многонациональной России.

Яков Гогешашвили в то время был уже довольно известным педагогом, писателем и молодой Агниашвили не смог бы соперничать с ним.

Любовь к русскому языку породила также желание создания в 1887 году русско-грузинского „Карманного словаря“, который был издан созданным по его же инициативе „Товариществом издателей грузинских книг“ (1887-1894). Это издательство

выпустило также его сборник грузинских народных сказок (ч.1) в который вошло 15 сказок. Это был наглядный образец грузинского эпоса, опубликование которого грузинская общественность восприняла с одобрением. Эти сказки: „Мастер и подмастерье“, „Золодув“, „Хвтисавар“, „Гуламбара и Суламбара“, „Два брата“, „Золушка-колокольчик“, „Столистник“ и др. Этому изданию была посвящена рецензия Ал. Хаханашвили, где, между прочим, было сказано: „Первая книга народных сказок в достаточной мере даёт почувствовать человеку, какое дорогое сокровище до сих пор оставалось без пользы, неизвестным. В то время, как во всей России и Европе особое внимание уделяется народному творчеству, у нас ещё очень мало изучено и собрано материалов народной поэзии. Каждое доброе дело должно иметь сочувствие и поддержку. Мы пожелали бы от всей души, от всего сердца, чтобы наша общественность поддержала и не пожалела бы усилий для своего вклада, чтобы расширить и впредь продолжить это дело“. (Иверия, 1891г. №27)

Интересно то, что собранные Владимиром Агниашвили сказки перевела на английский язык Марджори Скот Уордроп в 1894 г. Это была первая попытка перевода с грузинского языка на английский. Этот перевод большое одобрение заслужил в прессе и среди читателей Лондонского журнала „Saturday Revium“.

Большая любовь к грузинскому фольклору создала предпосылки для создания грузинского профессионального хора народных песен, который приобрёл особую значимость в истории грузинской музыки.

Этот хор был создан в 1885 г. и так как Агниашвили не был профессиональным музыкантом, он пригласил хормейстером выдающегося чешского певца и композитора Йозефа Навратила, в Грузии известного как Иосиф Ратиль, который в 1880 г. приехал в Грузию вместе с русской оперной труппой на гастроли, четыре года был ведущим солистом Тбилисского театра оперы и балета (пел теноровые партии), а затем навсегда остался в Грузии, очарованный нашей страной, грузинским теплом, гостеприимством, традициями и, что самое главное, грузинским многоголосным песнопением. Надо отметить, что из 72 лет жизни 32 года Иосиф Ратиль посвятил возрождению грузинской культуры.

Поэтому его внуки и правнуки навсегда связали свою судьбу с Грузией. Они и сегодня живут в Тбилиси. По нашей инициативе Министерством культуры Грузии совместно с посольством Чехии в Грузии 14 июня 2001г. в театре имени Руставели был отмечен юбилей 160 - ление со дня рождения И. Ратилья (имеется документальный материал - пригласительные, видеозапись).

По нашему мнению, необходимо по достоинству оценить вклад в развитие грузинской культуры каждой личности, как сына Грузии, так и иностранцев! Иосиф Ратиль оставил добрый след в истории грузинской музыки. Поэтому мы склоняем головы перед ним и словом, и делом (см. статью „Чешский музыкант Иосиф Ратиль в Грузии“ (к 160-летию со дня рождения) - ж. „Кавказский вестник“ №3 2001 г., газ. „Свободная Грузия“ 21 апреля 2001 г.). Уже готов перевод на русский язык книги С. Лекишвили „Ратиль в Грузии“, сделанный автором данного труда. Эта книга переводится по нашей просьбе и на чешский язык Алказаром Какулия. Переводы эти приурочены к 40-летию выхода в свет книги С. Лекишвили „Ратиль в Грузии“.

Первый концерт грузинского „хоро“ состоялся 15 ноября 1886 г. в грузинском театре. Он имел большой успех. Об этом свидетельствует опубликованная на страницах журнала „Иверия“ информация, в которой было отмечено, что „...грузинский хор пел наши народные песни. Это было выражением движения души и сердечных порывов“. Известный грузинский поэт Илья Чавчавадзе свои впечатления выразил двумя передовыми статьями в журнале „Иверия“. Он писал: „Истинные знатоки и ценители музыки, которых привлекают благозвучность и сладость грузинских песен, много достоинств находят в них и много занимаются, чтобы перенести на ноты для привлечения всеобщего внимания. В этом отношении не жалеют усилий молодые люди и мы с большим удовольствием услаждали свой слух плодами этого труда. 15 ноября... много было народа и не только с удовольствием, но и с восторгом приветствовали все это новое, приятное событие... Честь и хвала инициаторам и организаторам этого дела. С благодарностью склоняем головы перед господином Ладом Агнишвили, который взял на себя ответственность за этот славный начин“ („Иверия“, 1886 г. № 250).

Восторженные отклики посвятили выступлению хора Я.Гогешаши. А. Казбеги. С. Мгалоблишвили, И. Мансвешаши и другие выдающиеся сыны Отечества.

Создание национального хора обусловило всеобщий интерес к изучению и собиранию народных мелодий в Грузии.

Хор Агниашвили стал очагом воспитания национальных музыкальных кадров. Здесь сформировались как профессионалы - музыканты Иване и Захарий Палиашвили. Ия Каргаешели. Ване Сараджишвили. Во главе этого начинания стоял Ладое Агниашвили.

Активно участвовал Ладое Агниашвили и в деятельности „Общества по распространению грамотности в Грузии“, в котором он стал действительным членом с 1 сентября 1892 г. (Исторический архив Грузии, фонд №81, дело № 308). Это общество несколько раз обсуждало вопросы, связанные с именем Агниашвили (об издании-приобретении его сочинений и т.д.) Большую помощь оказало общество в деле популяризации „Новой азбуки“ для семейного чтения.

В 1892-1893 г. Ладое Агниашвили выпускает „Новую азбуку“ - 8 книжек (каждая из которых начинается на первую букву грузинской азбуки - „Ан“, „Бан“, „Ган“, „Дон“, „Эн“, „Вин“, „Зен“, „Тан“). Эти издания нашли широкий отклик в грузинской прессе. как восторженный, положительный, так и критический. Интересен отклик Ладое Агниашвили на критику, который автор издал отдельной брошюрой под заглавием: „В ответ лысому, неумолимому критику, г-ну „Паате“ и два вопроса к редакции „Иверия“, где Ладое Агниашвили, с характерной для него принципиальностью и объективным подходом, аргументированно противостоит оппоненту. Подробный анализ этого письма дан в ещё не изданной нашей монографии. посвященной Владимиру (Ладое) Агниашвили.

Для Ладое Агниашвили была характерна удивительно большая потенция творческого труда. Он был первым из грузин-путешественников. который вступил на ферейденскую землю с целью изучения живущего там грузинского населения. Он решил на собственные средства отправиться в тот далёкий и полный опасностей путь, чтобы ещё раз исполнить свой долг перед народом. В 1894 году он отправился в Иран. чтобы ознакомиться с

положением изгнанных в Иран Шах-Аббазом грузин. Уже в 1896 г. выходит книга Агниашвили „Иран и тамошние грузины“ (Путевые заметки). Отрывки этой книги печатались также в журнале „Моамбе“ („Вестник“) №№ 2-8 за 1896 г.

В книге „Иран и тамошние грузины“ мастерски описаны жизнь и быт, уровень развития испаханских грузин. Можно сказать, что эта книга представляет собой довольно интересный памятник показа этнографической действительности этих грузин.

Интересен тот факт, что вслед за путешествием Агниашвили в Иран последовал ответный визит испаханских грузин, лучших представителей от них в Грузию. Грузинская пресса того времени долгое время печатала письма и информации об этом ответном визите.

Следует отметить журналистскую деятельность Ладоса Агниашвили. В тогдашней прессе было много публикаций Агниашвили, а также тёплых откликов как о нём, так и по поводу его публикаций.

Надо отметить, что вместе с Самсоном Инасаридзе и Алексеем Мирианашвили он был одним из инициаторов издания и членом редколлегии журнала „Нобати“ („Презент“) - который издавался в 1883-1884 г.г. Интересно также то, что в Государственном музее грузинской литературы им. Г. Леонидзе (русский отдел) хранится просьба Ладоса Агниашвили об издании журнала „Цискари“. А в Центральном Государственном Историческом Музее Грузии хранится письмо, в котором, в частности, сказано: „Владимир Дмитриевич Агниашвили - учитель народного училища обратился в главное управление по делам печати с ходатайством о разрешении ему издавать в этом городе, с дозволения цензуры, под его редакцией ежемесячный грузинский детский журнал „Циспери“ („Небесный“). Программа на стр. 2-3, всего на 6-ти листах. Разрешение получил 22 мая 1889 г.“. К сожалению, этот журнал не вышел по различным обстоятельствам, мешающим этому делу.

Ладоса Агниашвили активно сотрудничал с ежемесячным детским журналом „Джеджили“ („Колоски“), который выходил в 1890-1920 годах. В этом журнале в 1896-1899 гг. Ладоса Агниашвили опубликовал целый цикл статей под общим названием „Чудеса природы“- о растениях, животных, птицах. Эти статьи содержали

большой познавательный и воспитательный материал, пробуждали в подрастающем поколении любовь к природе и ко всему живому.

В 1896-97 гг. село Сагареджо (в Кахетии) избрало Ладо Агнишвили своим старостой. Здесь он развил свою активность для поощрения Сагареджойского любительского театра. Следует отметить, что семья Агнишвили очень любила театр. В любительских спектаклях театрального коллектива активно участвовали мать Ладо - Екатерина, сестра деда - Варо, братья деда - Саша, Васо, Коте, которые сами организовывали спектакли и сами же были исполнителями ролей. При активном участии семьи Агнишвили были поставлены спектакли „Пепо“ и „Тамар Батонишвили“ (режиссер - Александр Цхветадзе).

Ладо Агнишвили активно отзывался на самые важные события в театральной жизни и публиковал свои отзывы на спектакли в издающихся в то время журналах и газетах. Он и сам сделал попытку поставить спектакли. В 1888 году Агнишвили задумал две феерии: „Караманиани“ (в 3-х действиях, 11 картинках) и „Тариэли“ (в 3-х действиях, 10 картинках), основываясь на грузинских народных преданиях. Об этом сообщал журнал „Театр“ (1888 № 15.16; стр.-3 (на грузинском языке)). Этот замысел он осуществил и поставил две феерии на сцене грузинского драматического театра. Сценарии этих спектаклей хранятся в центральном государственном историческом архиве (фонд 480, опись 1, дело 924, 929).

В 1897 г. по инициативе Ладо Агнишвили был основан кооператив „Шуамавали“ („Посредник“), целью которого было создание рынка для производителей и облегчение расходов потребителей, т.е. создание посредника между производителями и потребителями. Председателем правления этого кооператива был Ладо Агнишвили, директорами - Иване Кахетелидзе и Иасе Махароблидзе. Но кооператив не смог долго просуществовать из-за постоянных интриг купцов, хотя Агнишвили смело боролся с ними.

В 1829 году Иосиф Имедашвили в своём труде „Ладо Агнишвили“, написанном к 25-летию со дня его смерти, так характеризует Ладо Агнишвили „Это был благороднейший общественный деятель, увлечённый высокими идеалами, внешне

высокий, приятной наружности, пламенный душой и всегда опрятный.“

Интересный документ хранится в литературном отделе Центрального государственного исторического архива Грузии. Это заявление Иосифа Имедашвили, датированное 11 апреля 1929 года. Он обращается в президиум федерации советских писателей Грузии с просьбой о проведении вечера, посвященного памяти Владимира (Лад) Агниашвили (в связи с 25-летием со дня его смерти). В ответ на это заявление президиум вышеуказанной федерации провёл заседание (протокол № 27 от 15 апреля 1929 г.), на котором было решено провести этот вечер.

27 марта 1950 г. председатель Театрального общества Грузии обратился к секретарю одного из райкомов партии с заявлением о приведении в порядок могилы Владимира (Лад) Агниашвили и учреждении ухода за ней (фонд 203, дело 132). Сегодня могила этого выдающегося сына Отечества находится перед церковью Кукийского кладбища рядом с могильными плитами других выдающихся деятелей Грузии, к которым с благоговением склоняют головы и впредь будут вспоминать благодарные потомки.

Свой скромный вклад в увековечение памяти этого замечательного сына Грузии старается внести и автор данного труда своими научными изысканиями и практическими мероприятиями.

Вот что писал Иакоб Мансветашвили: „Лад Агниашвили был странным, своеобразным человеком, „оригиналом“, как говорят русские. Однажды он решил, что не будет носить европейской одежды и вырядился в грузинскую старинную одежду. Надел короткую, с широкими рукавами, с открытым горлом, куладжу, поперёк груди поместил красивый атласный кушак, на ноги надел высокие грузинские со скрипом чувяки, на голову надел грузинскую папаху сбоку со складочкой; так разгуливал по улице, ходил и на работу..., говорил с улыбкой: „Это и есть истинно грузинский наряд. грузинская одежда“. И надо сказать, что он был приятно телосложения и наружности и ему больше подходила эта одежда, чем европейская“. (Мансветашвили И. „Воспоминания“. Тб. 1985 стр. 93).

Заслуги Лад Агниашвили не раз отмечались в тогдашней

ლუპვას.

მთავარი მიზანი, რომელსაც ისახავდა ლადო აღნიშვილი ამ გუნდის ჩამოყალიბებისას იყო ხალხური სიმღერების აღდგენა-დამუშავება და მტკიცე საძირკველის ჩაყრა ამ საშვილიშვილო საქმისათვის.

1887 წ. - გამოიცა ლადო აღნიშვილის რუსულ-ქართული („ნამცეცა“) უბის ლექსიკონი („Карманный словарь“). ამავე წელს ლ. აღნიშვილის ინიციატივით საძირკველი ჩაეყარა „ქართველთა წიგნების გამომცემელ ამხანაგობას“, რომელიც ოფიციალურად გაფორმდა 1894 წლის 31 მაისს.

1888 წ. - ლ. აღნიშვილმა განახორციელა თეატრის ორი წარმოდგენა-ფეერია-„ყარამანიანი“ (3 მოქმედებად, 11 სურათად) და „ტარიელი“ (3 მოქმედებად და 10 სურათად) ქართულ ხალხურ თქმულებებზე დაყრდნობით (გამოხმაურებები: ე. „თეატრი“, 1888 წ., № 15, გვ. 3; № 16, გვ. 16).

1890 წ. - „ქართველთა წიგნების გამომცემელმა ამხანაგობამ“ გამოსცა ლადო აღნიშვილის მიერ ხალხში შეგროვილი ხალხური ზღაპრები (წიგნი 1) რომელშიც 15 ზღაპარი შევიდა.

1894 წ. ეს ზღაპრები ინგლისურ ენაზე თარგმნა მარჯორი სკოტ უორდროპმა. ეს იყო ქართულიდან ინგლისურ ენაზე თარგმნის პირველი ცდა, რამაც დიდი მოწონება დაიმსახურა ლონდონის პრესაში, ინგლისელ მკითხველთა შორის.

1892 წ. 1 სექტემბერი-საქართველოს ცენტრალური სახელმწიფო ისტორიული არქივის მასალებიდან ჩანს, რომ ვლადიმერ (ლადო) აღნიშვილი ფრანგების სკოლის მასწავლებელი, გახდა „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ ნამდვილი წევრი 1892 წ. 1 სექტემბერიდან (ფონდი 481, საქმე 308, ფ. 2). ამ დღიდან საზოგადოებამ რამდენჯერმე განიხილა აღნიშვილის სახელთან დაკავშირებული საკითხი (მისი თხზულებების გამოცემის და შესყიდვის შესახებ და სხვ.).

1892-1893 წ. წ. - ლადო აღნიშვილი გამოსცემს ოჯახში საკითხავი „ახალ ანბანის“ 8 წიგნს:

„ან“, „ბან“, „ჯან“, „დონ“, „ენ“ - 1892 წ.;

„კინ“, „პაწაწა მინერალოგია, „ზენ“, „პაწაწა ბოტანიკა, „თან“, - პაწაწა ზოოლოგია - 1893 წ.

1893 წ. 5 - 10 მაისი-გამოხმაურება „ახალი ანბანის“ კრიტიკაზე-„პასუხად ქაჩალ, უღმობელ კრიტიკოსს, ბ-ნ პაატას და ორი კითხვა „ივერიის“ რედაქციისადმი“.

1894 წ. - ლადო აღნიშვილი გაემგზავრა სპარსეთს ეთნოგრაფიულ ექსპედიციით, რათა შეესწავლა სპარსეთის მიერ მიტაცებულ ტერიტორიებ-

ზე ქართველების მიერ შემონახული ქართული ზნე-ჩვეულებები, ტრადიციები, რომ თავისი თვალით ენახა და გაეცნო შთამომავლობა იმ ქართველების, რომლებიც შაჰ-აბაზმა XVII საუკუნეში საქართველოდან გადაასახლა. ენისა და სხვა ყოფით საკითხებზე ეთნოგრაფიული დაკვირვება-გაანალიზების შედეგად მას სწადდა ჩაეფიქრებინა ქართული საზოგადოებრიობა ამ პრობლემებზე.

1896 წ. - ჟურნალ „მოამბეში“ (№ 2-8) გამოქვეყნდა ლადო აღნიაშვილის „მგზავრის წერილები“ წიგნიდან „სპარსეთი და იქაური ქართველები“. ამავე წელს გამოიცა იგი ცალკე წიგნადაც ამავე სახელწოდებით.

1895-1899 წ. წ. - ლადო აღნიაშვილის თანამშრომლობდა საყმაწვილო ყოველთვიურ ჟურნალ „ჩეჩილში“ (გამოდიოდა 1890-1920 წ. წ.) ლადო აღნიაშვილმა ამ ჟურნალში გამოაქვეყნა სტატიების ციკლი „საკვირველებანი ბუნებისა“ - მცენარეებზე, ცხოველებზე, ფრინველებზე.

1896-1897 წ. წ. - სოფელმა საგარეჯომ (ახეთში) ლადო აღნიაშვილი აირჩია მამასახლისად.

1897 წ. - საგარეჯოს თეატრის მოყვარულთა კოლექტივმა ამ თვითმოქმედი თეატრის დაარსების 10 წლისთავის აღსანიშნავად დადგა „ხანუმა“, რომელშიც მთავარ როლს ასრულებდა ლადო აღნიაშვილის პაპიდავარო.

თეატრის მოყვარულთა კოლექტივის საქველმოქმედო სპექტაკლებში ვაროს გარდა ჩაბმულნი იყვნენ აღნიაშვილები-ლადო, მისი დედა-ეკატერინე, პაპის ძმები-სამა, ვასო, კოტე, რომლებიც თავადაც მართავდნენ სპექტაკლებს და ასრულებდნენ როლებს. აღნიაშვილების ოჯახის აქტიური მონაწილეობით დაიდგა სპექტაკლები „პეპო“ და „თამარ ბატონიშვილი“ (რეჟისორი-ალექსანდრე ცხვეთაძე).

ლადო აღნიაშვილი აქტიურად ეხმარებოდა თეატრალური ცხოვრების ყველა მნიშვნელოვან მოვლენას და აქვეყნებდა გამომხატურებებს სპექტაკლებზე იმხანად გამოცემულ ჟურნალ-ვახეთებში.

1897 წ. - ლადო აღნიაშვილმა დააარსა „ქართველთა სააღმშენებლო აზნაგობა „შუამავალი“ (კოოპერატივი), რომლის მიზანიც იყო გაეჩინა ბზარი მწარმოებელთათვის და შეემსუბუქებინა ხარჯი მომხმარებელთათვის (მყიდველთათვის), ე. ი. შეექმნა ნამდვილი შუამავალი მწარმოებელთა და მომხმარებელთა შორის, რომლის წყალობითაც შესაძლებელი იქნებოდა ჩარჩი-ვაჭრების კლანკებიდან ნაწილობრივ მაინც თავის დაღწევა, სააღმშენებლო საქმის კოოპერატიულ საფუძველზე მოწყობა. მანვე შეადგინა ამ საქმის გეგმა, დაწერა წესდება-პროექტი. ეს იყო ქ. ტფილისის პირველი მომხმარებელი კოოპერატივი „შუამავალი“, რომლის გამგეობის თავმჯდომარეც იყო

ლადო აღნიაშვილი, დირექტორები-ივანე კახეთელიძე და იასე მახარობლიძე. სამწუხაროდ, ვაქრების ინტრიგანობით „შუამავლის“ წინააღმდეგ იგი დაიხურა, მაგრამ ამ პირველმა ნაბიჯმა მოაშზადა ნიადაგი გაფართოებული კოოპერატიული მოძრაობისათვის XX საუკუნის დასაწყისში. ლადო აღნიაშვილის ცდამ ნაყოფი გამოიღო, თუმცა მოგვიანებით.

1904 წ. - დაუღალავემა ხანგრძლივმა შრომამ წელში გაწყვიტა ლადო აღნიაშვილი და სულიერად მოქანცა, იგი სულიერად დასნეულდა. დაემართა ტუინის სიღამბლე. მისმა ძმამ, ილიამ, 1901 წ. 27 თებერვალს იგი მოათავსა მიხეილის საავადმყოფოში, სადაც ლადო აღნიაშვილი გარდაიცვალა 1904 წ. 10 აპრილს.

მეტრიკული წიგნი

1904 წ.

ვლადიმერ დიმიტრის ძე აღნიაშვილი-თელავის მაზრის სოფ. შილდა, თავადი.

გარდაიცვალა 10 აპრილს

დაკრძალულია კუკიის სასაფლაოზე 16 აპრილს

მღვდელი-დ. ბარნაბოვი

დიაკვანი-მოლოდინოვი

(სცსსა. ფონდი 489, საქმე 1773)

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ТВОРЧЕСТВА

ВЛАДИМИРА (ЛАДО) АГНИАШВИЛИ

23 января 1860 г. - родился в селе Шильда Кварельского района (Телавского уезда) в многодетной семье священника церкви св. богородицы. благочинна Дмитрия Агниашвили

Сентябрь 1868 г. - Поступил в первый класс № 1 сельской школы (сельского училища), открытой его отцом - священником Дмитрием.

1872 - окончил начальную школу.

1872 - 1877 - учился в духовном училище г. Телави.

1877 - 1881 - учился в учительской семинарии г. Гори, отличался образцовым поведением и получил отличный аттестат

1881 - назначен учителем грузинского и русского языков Тифлисского училища для дворян (инспектор - Ломоури Н.)

1883 - 1893 - работал в Тифлисской приходской школе для

грузин -католиков.

1883 - издал учебник „Первый шаг в изучении русского языка для начальных грузинских школ“.

1885 - 1888- Ладо Агниашвили - организатор и вдохновитель хора грузинской народной песни („хоро“), заложившего основу грузинского профессионального исполнительства.

Первый концерт состоялся 15 ноября 1886 г. в грузинском театре. Руководителем хора был приглашён выдающийся чешский музыкант - певец и композитор Иозеф Навратил (в Грузии известный как Иосиф Ратиль), который с хором разучил грузинские народные песни по нотам, а затем впервые перенёс на ноты более тридцати песен и спас их от забвения.

Главная цель создания грузинского этнографического хора состояла именно в том, чтобы восстановить, разработать и популяризировать грузинские народные песни и заложить прочный фундамент для будущих поколений.

1887 - Ладо Агниашвили издаёт свой русско-грузинский „Карманный словарь“.

В этот же год по инициативе Ладо Агниашвили было основано „Товарищество по изданию грузинских книг“, которое официально было оформлено 31 мая 1894 г.

1888 - Ладо Агниашвили осуществил театральные представления-феерии: „Караманиани“ (в 3-х действиях, 11 картинках) и „Таризли“ (в 3-х действиях, 10 картинках) на основе грузинских народных легенд (журнал „Театр“ 1888 № 15,16; стр.-3 (на грузинском языке).

1890 - „Товарищество по изданию грузинских книг“ выпустило сборник грузинских народных сказок (ч. 1), в который вошло 15 сказок, собранных в народе Ладо Агниашвили.

В 1894 г. эти сказки перевела на английский язык Марджори Скот Уордроп. Это был первый опыт перевода с грузинского языка на английский, что вызвало в Лондонской прессе и среди английских читателей большое одобрение.

1 сентября 1892 - Как стало известно из материалов Государственного исторического архива Грузии, Владимир (Ладо) Агниашвили, будучи учителем французской школы, стал действительным членом „Общества по распространению

грамотности среди населения Грузии“ (ЦГИА. фонд 481, на двух листах). С этого дня это „Общество“ несколько раз обсуждало вопросы связанные с изданием или приобретением его произведений.

1892 - 1893 - Ладо Агниашвили издаёт „Новую азбуку“ для семейного чтения (8 маленьких книжек - по первым буквам грузинской азбуки - 5 книжек в 1892г. 3 - в 1893 г.) Было задумано выпустить 33 книжки (по количеству букв в грузинской азбуке), но объективные причины помешали этому. Вот эти книжки:

„Ан“, „Бан“, „Ган“, „Дон“, „Эн“ - 1892 г.

„Вин“ - „Крохотная минералогия“, „Зен“ - „Крохотная ботаника“, „Тан“ - „Крохотная зоология“ - 1893 г.

1893 - Ладо Агниашвили откликнулся на критику „Новой азбуки“ - „Ответ лысому, неумолимому критику г-ну „Паате“ и два вопроса редакции журнала „Иверия“.

1894 - Ладо Агниашвили отправился в этнографическую экспедицию в Иран, чтобы самому познакомиться с потомками тамошних грузин, которых в XVII веке Шах-Аббас переселил туда. Агниашвили задумал изучить образ жизни, ритуалы и традиции, язык и другие вопросы, сохранившиеся среди тамошних грузин, чтобы с помощью наблюдений и анализа поделиться с читателями и дать пищу для размышлений грузинской общественности.

Журнал „Моамбе“ („Вестник“) за 1896 г. №№ 2-8 опубликовал путевые заметки об этом путешествии Ладо Агниашвили из книги „Иран и тамошние грузины“. В том же году вышла и книга под этим названием.

1896 - 1899 Ладо Агниашвили сотрудничает с ежемесячным детским журналом „Джеджили“ („Колоски“), который издавался в 1890-1920 гг. В этом журнале Ладо Агниашвили издаёт в эти годы цикл статей „Чудеса природы“ - о животных, птицах, растениях.

1896 - 1897 Ладо Агниашвили избран старостой села Сагареджо (Кахетия).

1897 - Коллектив „Клуба любителей театра“ Сагареджо отметил 10-летие со дня основания этого самодеятельного театра и поставил спектакль „Ханума“, в котором главную роль исполняла

сестра дедушки Ладо Агниашвили - Варо. В этом „Клубе любителей театра“ объединены были кроме Варо Ладо Агниашвили, его мать - Екатерина, братья дедушки - Саша, Васо и Коте, которые сами ставили спектакли и исполняли в них роли.

С активным участием семьи Агниашвили были поставлены спектакли „Пепо“ и „Тамар Батонишвили“ (режиссёр - Александр Цхветадзе).

Ладо Агниашвили активно откликался на все значительные события в театральной жизни и публиковал отзывы на спектакли в выходящих в тот период журналах и газетах.

1897 - Ладо Агниашвили основал кооперативное общество „Шуамавали“-„Посредник“, целью которого было оказание содействия товаропроизводителям и создание для них рынка, а для потребителей (покупателей) - облегчение их расходов, т.е. посредничество между этими сторонами, их поддержка, в результате чего возникла бы возможность хоть частично вырваться из когтей перекупщиков - ростовщиков. Ладо Агниашвили составил план, написал проект „Устава“. Это был первый тифлисский потребительский кооператив „Посредник“, председателем правления которого и был Агниашвили. Директорами были Иване Кахетелидзе и Иасе Махароблидзе. Однако перекупщики-ростовщики своими интригами против „Посредника“ вынудили его закрыться. Но этот первый шаг подготовил почву для широкого кооперативного движения в начале XX века. Попытка Ладо Агниашвили принесла плоды, хотя позднее.

1904г. - Неустанный продолжительный труд наложил отпечаток на Ладо Агниашвили. Он заболел параличом мозга, им овладела душевная болезнь. Его брат - Илья поместил его 27 февраля 1901 г. в Михайловскую больницу, где и умер Ладо Агниашвили 10 апреля 1904г.

МЕТРИЧЕСКАЯ КНИГА

1904 Г.

Владимир Дмитриевич Агниашвили - дворянин Телавского уезда, селения Шильда.

Умер 10 апреля.

Погребён на Кукийском кладбище 16 апреля.

священник - Д. Барнабов

псаломщик - Молодинов (Центральный исторический архив

Грузии - фонд 489, дело - 1773).

3. ვლადიმერ (ვალეო) აღნიაშვილის პედაგოგიკური მემკვიდრეობა (სახელმძღვანელოები, სასწავლო - აღმგრდულოებითი და მშენებლობითი ხასიათის ლიტერატურა მომარაღი თარღისათვის)

გორის სამასწავლებლო სემინარიის დამთავრების შემდეგ (1881) ლადო აღნიაშვილმა დაიწყო პედაგოგიური მოღვაწეობა. იგი მიიწვიეს ქართული და რუსული ენის მასწავლებლად ტფილისის სათავადაზნაურო სკოლაში. მამინ სკოლა იმყოფებოდა ჩუღურეთში, თაქთაქიშვილის სახლში, შემდეგ იგი გადაიტანეს ჩუღურეთიდან სოლოლაკში, პასკევიჩის ქუჩაზე, ბაისოლოლოვის ოჯახში. სკოლის ინსპექტორი იყო ნიკო ლომოური. აღექსი მირიანაშვილი, რომელიც ლადო აღნიაშვილთან ერთად მიიღეს მასწავლებლად, იგონებს: „შეენიშნე სრულიად ახალგაზრდა, მეტად მიმზიდველი სახის უცნობი პირი. უცნობი აღმოჩნდა ლადო აღნიაშვილი. პირველს ნახვაშივე აღნიაშვილმა შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემზე: სასიამოვნო გარეგნობა, მეტად მშვიდი, წყნარი და სოფლის ძველებურ პატარძალივით მორცხვი ხასიათი, კაი ქართულით საუბარი-ყველა ეს თვისებანი ხელს უწყობდნენ ლადოს, რომ ნაცნობთა შორის მსწრაფლ აღეძრა მასთან დაახლოების და დამეგობრების სურვილი“. (ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“, 1914 წ., №25, გვ. 4)

აღ. მირიანაშვილი დაუახლოვდა ლადო აღნიაშვილს, რადგან მათ ბევრი რამ აერთიანებდათ. აღსანიშნავია, რომ სკოლაში სუფევდა ჯანსაღი და გულთბილი ატმოსფერო, რომელსაც ქმნიდა ყოველთვის მომღიმარე და ტაქტიანი ნიკო ლომოური „მომხიბლავი დამოკიდებულებით“, რაც იწვევდა მასწავლებლებში „ერთნაირ გრძობას, ერთნაირ ფიქრს, ერთნაირ აღფრთოვანებას და ხალისს შრომისას და მეცადინეობისას არა მარტო სკოლის ზღუდეთა შორის, არამედ მათ გარეშეც“, - იგონებს აღ. მირიანაშვილი (ჟ. „თეატრი და ცხოვრება“, 1914 წ., №26, გვ. 12).

უნდა აღინიშნოს, რომ 1914 წელს ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ მეტად საინტერესო მასალებს აქვეყნებდა ლადო აღნიაშვილის გარდაცვა-

ლებიდან 10 წლისთვის გამო. ამ ჟურნალის რედაქტორმა, შემდგომში ლადო აღნიაშვილზე წიგნის ავტორმა (გარდაცვალებიდან 25 წ. გამო) ი. იმე-
დაშვილმა მოუძღვნა ლადო აღნიაშვილს რამდენიმე სტატია-მოგონება, ნიშ-
ნად მისდამი უდიდესი პატივისცემისა და ღვაწლის დაფასებისა. ამ
მოგონებებს შორის მეტად საინტერესოა მისი კოლეგის და მეგობრის ალექსი
მირიანაშვილის სტატიები.

ალექსი მირიანაშვილი იგონებს, რომ მასწავლებლები ხშირად იკრი-
ბებოდნენ ლადო აღნიაშვილის ბინაზე და უსმენდნენ მის საუბარს. ისინი გა-
ოცებულნი იყვნენ მისი ფანტაზიით. „მის ლაპარაკს ყოველთვის ოპტიმის-
ტური ელფერი ჰქონდა; საზოგადო საქმე სათაყვანებელ კერპად ჰქონდა გამ-
ხდარი; კერძო ინტერესი, საკუთარი ქირ-ვარამი მისთვის არ არსებობდა.
ქართული სკოლა, ქართული ენა, ქართული ლიტერატურა, ქართული ის-
ტორია, ქართული გალობა-სიმღერა, ხალხური ზეპირსიტყვიერება, ქართუ-
ლი დაწესებულებანი-აი ის საგნები, რომელთა ფარგალშიც ტრიალებდა მუ-
დამ მისი ფანტაზია და მსჯელობა...

ყოველ საქმეს ფანატიკურის გატაცებით ეპყრობოდა; არ იცოდა, რას
ჰქვიან დაბრკოლება: თუ რასმე განიზრახავდა, კიდევაც სისრულეში
მოიყვანდა. არც ერთს საქმისთვის არ ჰზოგავდა თავის ჯიბეს, თუმცა არას
დროს არ ჰქონია საკმარისი ჯამაგირი. მისის აზრით, ქართველ ბავშვებს ესა-
ჭიროებოდათ რუსული ენის შესასწავლად ადვილი სახელმძღვანელო; ამი-
ტომ შეადგინა და გამოსცა „Первый шаг“. მან თითქმის პირველმა მიაქ-
ცია ყურადღება ქართული ხალხური ზეპირსიტყვიერების ნაწარმოებთა შეგ-
როვებას. ამისათვის დაბეჭდა გაზეთებში მოწოდება სოფლის ინტელიგენ-
ციისადმი, რომელსაც სთხოვდა ჩაეწერა და მოეწოდებინა ხალხში გაგონი-
ლი ლექსები, ზღაპრები, ანდაზები, ლეგენდები და სხვა, რისთვისაც ჰპირ-
დებოდა ფულით დაჯილდოებას. ამ მოწოდების და ხარჯის გაღების ნაყოფია
მის მიერ გამოცემული ჩინებული „ზღაპრების“ კრებული. მანვე განიზრახა
„ანბანის“ სახელით გამოეცა ქართველი ბავშვებისათვის ოჯახსა და სკოლა-
ში სახმარი ენციკლოპედია პატარ-პატარა წიგნებად რიცხვით იმდონი, რამ-
დენიც ქართულ ანბანში ასოა..., მაგრამ, საუბედუროდ, შრომის დამთავრე-
ბა აღარ დასცალდა“, - იგონებს ა. მირიანაშვილი. (ე. „თეატრი და ცხოვრე-
ბა“ 1914წ. №26 გვ. 12).

სათავადაზნაურო სკოლაში ლადო აღნიაშვილი ორი წელი მუშაობდა,
შემდეგ იგი გადავიდა ქართველ კათოლიკეთა სამრევლო სკოლაში, სადაც
მუშაობდა 1883 - 1893 წლებში. სწორედ ამ პერიოდს მიეკუთვნება მისი
პედაგოგიკური მემკვიდრეობა.

1. „პირველი ნაბიჯი რუსული ენის შესწავლაში დაწყებითი ქართული

სკოლებისათვის“. „Первый шаг в изучении русского языка для начальных грузинских школ.“-Тფ.. 1883 (სახელმძღვანელო).

2. ოჯახში საკითხავი „ახალი ანბანი“ - 8 წიგნაკი

„ან“- 39 გვ., „ბან“-32 გვ., „გან“-32 გვ., „ღონ“-32 გვ., „ენ“-31 გვ.

- ტფ. 1892

„ვინ“ - პაწაწა მინერალოგია (სამეფო მადნეულთა) -43 გვ., „ზენ“ -

პაწაწა ბოტანიკა (სამეფო მცენარეულთა) - 56 გვ., „თან“ - პაწაწა ზოოლოგია(სამეფო სულდგმულთა- ხერხემლიანი ცხოველები) -64 გვ. - ტფ. 1893

3. სტატიების ციკლი „საკვირველებანი ბუნებისა“ (ცხოველებზე, ფრინველებზე, მცენარეებზე), ჟურნალი ჭეჭილი , ტფ. 1896-1899

4. „ქართული ხალხური ზღაპრები“ (წიგნი 1) -1890წ.

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ ВЛАДИМИРА (ЛАДО) АГНИАШВИЛИ (УЧЕБНИКИ, УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ И ПОЗНАВАТЕЛЬНАЯ ЛИТЕРАТУРА ДЛЯ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ)

После окончания Горийской учительской семинарии (1881) Ладო Агниашвили приступил к педагогической деятельности. Его пригласили учителем грузинского и русского языков в Тифлисскую школу для дворянских детей. Тогда школа находилась в Чугурети (уголок Тифлиса) в доме Тактакишвили, затем её перенесли из Чугурети в Сололаки на улицу Паскевича в дом Байсогорова. Инспектором школы был Нико Ломоури.

Алекси Мирианашвили, которого вместе с Ладო Агниашвили пригласили учителем в эту школу, вспоминает: „Я заметил совсем молодого, приятной наружности незнакомца, которым оказался Ладო Агниашвили. С первого же взгляда Агниашвили оказал на меня впечатление: приятная внешность, чрезвычайно спокойный, тихий и стеснительный, как сельская невеста, пленяющий приятной грузинской речью - все эти качества способствовали тому, чтобы среди знакомых быстро зародилось желание сблизиться и подружиться с ним“ (журнал „Театр и жизнь“ (1914 №25 стр 4 - на грузинском языке).

Алекси Мирианашвили подружился с Ладო Агниашвили,

так как их многое объединяло. Надо отметить, что в школе царствовала здоровая и тёплая атмосфера, которую создавал всегда улыбающийся и тактичный Нико Ломоури очаровательным обхождением, что вызывало в учителях „одинаковое чувство, единомыслие и единые порывы, восторженное отношение и энтузиазм к труду и занятиям не только в рамках школы, но и вне её“, - вспоминает А. Мирианашвили (ж. „Театр и жизнь“. 1914 № 26 стр.12).

Следует отметить, что в 1914 году журнал „Театр и жизнь“ публиковал очень интересные материалы. В связи с 10-летием со дня смерти Ладо Агниашвили редактор этого журнала, Иосиф Имедашвили, впоследствии автор книги о нём (в связи 25- летием со дня смерти), посвятил Ладо Агниашвили несколько статей-воспоминаний в знак глубокого уважения и признания его заслуг. Из этих воспоминаний особенно следует выделить статьи Алекси Мирианашвили - его друга и коллеги.

Алекси Мирианашвили вспоминает, что учителя часто собирались на квартире Ладо Агниашвили и слушали его беседы. Они были очарованы его фантазией. „Его беседа всегда носила оптимистический оттенок; общественное дело он возводил в ранг поклонения кумиру; частный интерес, собственная нужда для него не существовали. Грузинская школа, грузинский язык, грузинская литература, грузинская история, грузинские песнопения, грузинский фольклор, грузинские учреждения - вот те вопросы, вокруг которых вечно носились его фантазии и суждения“.

К каждому делу он относился с фанатическим увлечением. Он не признавал препятствий: что задумает, осуществляет. Не жалел средств ни для какого дела, хотя никогда не имел достаточно жалованья. По его мнению, грузинским детям необходим был лёгкий учебник для изучения русского языка. Поэтому он сам составил и издал „Первый шаг“. Он один из первых обратил внимание на необходимость собирания образцов устного грузинского народного фольклора. С этой целью он опубликовал в газетах обращение к сельской интеллигенции, которую просил записать и прислать ему услышанные в народе стихи, сказки, пословицы, легенды и др., за что обещал денежное вознаграждение. Результат этого обращения и выделения

собственных средств - издание замечательного сборника грузинских народных сказок. Он же задумал издание маленьких книжек энциклопедического характера по количеству букв в грузинской азбуке (33) для семейного чтения грузинских детей под названием „Новая азбука“. Однако, к сожалению, не успел довести это дело до конца“, - вспоминает А. Мирианшвили (ж. „Театр и жизнь“, 1914 №26 стр. 12).

В школе дворянских детей Ладо Агниашвили работал два года. Потом он перешёл в Тифлисскую приходскую школу для грузин-католиков, где работал в 1883-1893гг. Именно к этому периоду относится его педагогическое наследие.

1. „Первый шаг в изучении русского языка для начальных грузинских школ“- Тф 1883г. (учебник).

2. Новая азбука для семейного чтения - 8 книжек:

„Ан“-39 стр., „Бан“-32 стр., „Ган“-32 стр., „Дон“-32 стр., „Эн“-31 стр. - Тф., 1892г.

„Вин“-43 стр., - „Крохотная минерология“ (Царство металлов), „Зен“- „Крохотная ботаника“ (Царство растений), „Тан“- „Крохотная зоология“ (Царство живых существ - позвоночные животные) 64 стр. - Тф., 1893г.

3. Цикл статей „Чудеса природы“ (о животных, птицах, растениях) - в журнале „Джеджили“ („Колоски“) - Тф., 1896 - 1899

4. Грузинские народные сказки (кн. 1) - Тф., 1890г.

4. ლალო აღნიაშვილის შრომების სია (მემაკვიღრეობა)

1. „Первый шаг в изучении русского языка для начальных грузинских школ“ Тф., 1883-94 стр. პირველი ნაბიჯი რუსული ენის შესწავლაში დაწყებითი ქართული სკოლებისთვის (სახელმძღვანელო) ტფ 1883, 94 გვ.

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა, ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმი).

2. „უბის ლექსიკონი“ 1887 - 47გვ.

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა, ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმი, მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრალური სამეცნიერო ბიბლიოთეკა, სალტიკოვ-შჩედრინის აკადემია).

3. „ხალხური ზღაპრები“ (წიგნი 1) ტფ. 1890-144 გვ.

(მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრალური სამეცნიერო ბიბლიოთეკა, საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა, ჭუთაისის მუზეუმი, სალტიკოვ-შჩედრინის მეც. აკადემია).

4. მოსე წინასწარმეტყველი - „სახალხო კალენდარი“, ტფ., 1891 გვ. 85-95, 11გვ.

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა).

5. „ახალი ანბანი“ (ოჯახში საკითხავი) ტფ. 1892-1893 - 329 გვ.

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა. (1-5), არქივი (1), საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრალური სამეცნიერო ბიბლიოთეკა. ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმი).

6. პასუხად ქაჩალულმობელ კრიტიკოსს, ბ-ნ „პაატას“ და ორი კითხვა „ივერიის“ რედაქციისადმი ტფ., 1893 - 99 გვ.

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა).

7. „საკვირველებანი ბუნებისა“ - ჯეჯილი, 1896-1899 - 84გვ.

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა).

8. „სპარსეთი და იტალიური ქართველები“. ტფ. 1896 - 328 გვ., (მოამბე - 1896 №2-8)

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა, წიგნის პალატა, ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმი).

9. „დაკარგული შუბი“ - სამხრეთ აფრიკის ზღაპარი, კვალი, 1899 №7-8, 68-77 გვ., (10გვ.)

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა).

10. საარაკო ამბავი (დავით ჩუბინაშვილის „რუსულ-ქართული ლექსიკონის“ ნაკლი და მისი დაბეჭდვის განზრახვა), კვალი, 1900 №26 - 2 გვ.

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა).

11. ჩეხოვის „რაშევიჩი“ („ლაქლაქა“) - ერთი მოთხრობა (თარგმანი), მმბ, 1904 წ. №12 განყ. 1-13 გვ.

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა).

12. „პატარა გურული“ (დ. ამიხისის მოთხრობიდან გადმოკეთებული), ჭეჭილი 1905 წ. №7-8 - 3 გვ.

(საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნული ბიბლიოთეკა).

ПЕРЕЧЕНЬ ТРУДОВ ВЛАДИМИРА (ЛАДО) АГНИАШВИЛИ

1. „Первый шаг в изучении русского языка для начальных грузинских школ“- Тф., 1883г. (учебник).- 94 стр.

2. Карманный (русско-грузинский) словарь. Тф. 1887 - 47 стр.
(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе, Государственный музей Грузии им. Джанашия, Центральная библиотека Академии наук Грузии, Академия наук им. Салтыкова-Щедрина).

3. Грузинские народные сказки. (кн.1) - Тф. 1890 г. 144 стр.
(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе, Центральная библиотека Академии наук, Кутаисский музей, Академия им. Салтыкова-Щедрина).

4. Мосе-прорицатель (публикация) - „Календарь Грузии“ - Тф., 1891г. 85-95 стр. (11 стр.)

(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе).

5. „Новая азбука“ для семейного чтения - Тф. 1892-1893 (1,2,3,4,5,6,7,8.) 329 стр.

(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе, Центральный государственный исторический архив Грузии, Государственный музей Грузии им. Джанашия).

6. Ответ лысому неумолимому критику г-ну „Паате“ и два вопроса редакции журнала „Иверия“ - Тф. 1893г. 99 стр.

(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе, Государственный музей Грузии им. Джанашия).

7. „Чудеса природы“ (цикл статей) - ж. „Джеджиლი“ („Колоски“) - Тф., 1896-1899. 84 стр.

(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе).

8. „Иран и тамошние грузины“ - ж. „Моамбе“ („Вестник“) №2-8 за 1896г. книга под этим же названием. - Тф., 1896г. 328 стр.

(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе. Книжная палата Грузии. Государственный музей Грузии им. Джанашия).

9. Потерянное копьё (южно-африканская сказка)- публикация - журнал „Квали“ 1899 г. № 7-8. 68-77 стр.

(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе).

10. Басноподобная история (о недостатках „Русско-грузинского словаря“ Давида Чубинашвили) - отклик Агниашвили - „Квали“ 1900 г. №26, 2 стр.

(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе).

11. „Рашевич“ Чехова (перевод Л. Агниашвили) - „Моамбе“ 1904 г. №12. 2 разд. 49-61 (13 стр.)

(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе).

12. „Маленький гурнец“ (переделка рассказа Д. Амичиса) - ж. „Джеджили“ 1905 г. №№ 7-8, стр. 11-13 (3 стр.)

(Национальная парламентская библиотека Грузии им. И. Чавчавадзе).

5. მასალები ვლადიმერ (ლალო) აღნიაშვილის

ბიოგრაფიისთვის

წიგნები

1. აბიანიძე გ. ნარკვევები მე-19 საუკუნის ქართული აზროვნების ისტორიიდან თბ. 1959. [ილია ქავჭავაძე] -გვ. 33-87

2. დონაძე ლ., ჩიკვაძე ო., ჩხიკვაძე ვ. ქართული მუსიკის ისტორია (წ 1). თბ 1990. გვ. 78-80.

3. თოფურია აკ., ქართული მეთოდური აზროვნების ისტორია თავი

II თბ. 1959. გვ. 83-88.

4. იმედამვილი ი., ლადო აღნიაშვილი (1860-1904) გარდაცვალებიდან 25 წლისთავის გამო. თბილისი 1929. 68 გვ.

5. კედლის კალენდარი, 1990 წლის 7 თებერვალი- „ლადო აღნიაშვილი“.

6. ლასხიშვილი გ., მემუარები, თბ., 1992. გვ. 209-210, 243-248, 289-290.

7. ლეკიშვილი, რატილი საქართველოში, თბ., 1961. 59 გვ.

8. მანსვეტაშვილი ი., მოგონებები, თბ., 1985. გვ. 88-95.

9. მაკაბერიძე ვ., ჩხიკვაძე გ. აღნიაშვილი - ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია- თბ. 1977. ტ. II გვ. 61.

10. მგალობლიშვილი სოფ., მოგონებანი, თბ., 1938. გვ. 116-220

11. სახალხო განათლების ქართველი მოღვაწეები და სახალხო მასწავლებლები-ტ. II, თბ., 1955. გვ. 189-196

12. ქართული ხალხური პოეტური შემოქმედება. კრებული (ნაწ. 1) თბ., 1960. გვ. 179-183

13. შარაშენიძე ზ., ფერეიდნელი „გურჯები“, თბ., 1979. გვ. 60-69

14. შილაკაძე ვ., ქართული ხალხური მუსიკის შესწავლისათვის თბ. 1949. გვ. 84-91

15. ჩიქოვანი მ., ქართული ხალხური სიტყვიერების ისტორია (ნ. 1) თბ. 1952. გვ. 219, 312-313.

16. ჩხიტუნიძე თ., ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების საბიბლიოთეკო და საგამომცემლო მოღვაწეობა. თბ., 1980. გვ. 120-136.

უურნალები

1. ბერიძე ც., ღვაწლი ლადო აღნიაშვილისა - ბურჯი ეროვნებისა . 1998 №6-7 გვ. 19-20.

2. ბერიძე ც., ლადო აღნიაშვილის პედაგოგიური მემკვიდრეობა და საზოგადოებრივი მოღვაწეობა . რესპუბლიკური სამეცნიერო-პედაგოგიური კონფერენცია აღზრდისა და სწავლების პრობლემები: რუსთავი, 1998 წ. 14-15 მარტი. გვ. 8

3. ბერიძე ც. ლადო აღნიაშვილი - გამოჩენილი ქართველი პედაგოგი და საზოგადო მოღვაწე (დაბადებიდან 140 წლისთავის გამო). საერთა-შორისო სამეცნიერო-პედაგოგიური კონფერენცია. თბ. 2000 წ. 7-8 ივლისი. გვ. 10-17

4. ბერიძე ც., ლადო აღნიაშვილი და საქართველოს მუსიკალური კულტურა (დაბადებიდან 140 წლისთავის გამო) კავკასიის მაცნე №2, 2000 წ., გვ. 156-160

5. მეტრეველი ვ., ლადო აღნიაშვილი (დაბადებიდან 100 წლისთავის შესრულების გამო), მნათობი, 1960 წ. №6. გვ. 159-164

6. თაქთაქიშვილი - ურუშაძე ლ., ქართულიდან ინგლისურ ენაზე თარგმნის პირველი ცდა. ცისკარი, 1962 წ. №7. გვ. 123-125

7. ყურულაშვილი ლ., ლადო აღნიაშვილი საბჭოთა ხელოვნება, 1954 წ. №3 გვ. 50

8. ქელიძე მ., ცეცხლაძე შ., დიდი კულტურული და პატრიოტული საქმის სამსახურში (წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების 120 წლისთავი), საისტორიო მოამბე, 1998-99 წ. წ., №71-72. გვ. 50-55

გაზეთები

1. ბერიძე ც., ლადო აღნიაშვილი, მოძღვარი 1999. 1 სექტემბერი. გვ. 10-11

2. ბერიძე ც., დვაწლი ლადო აღნიაშვილისა - კვალი ნათელი, 1999 წ. ოქტომბერი გვ. 4

3. ბერიძე ც., ლადო აღნიაშვილის ოჯახში საკითხავი ანბანი (დაბადებიდან 140 წლისთავის გამო) - მოძღვარი 2000 წ. 23 ოქტომბერი. გვ. 14-15

4. ბერიძე ც., ლადო აღნიაშვილი და საბავშვო ჟურნალი ჩეჩილი, იქვე ლ. აღნიაშვილის ხე-გველა - მოძღვარი 2000 წ. 21 დეკემბერი. გვ. 16-17

5. ბერიძე ც., ლადო აღნიაშვილი და საქართველოს მუსიკალური კულტურა -, მოძღვარი, 2001 წლის 8 თებერვალი. გვ. 12

6. გიგიაშვილი ი. მან აღმოაჩინა დედას ლევანა - მეოთხე, 2000 წ., 14-21 იანვარი.

7. Грузинформ-пресс-центр: Ферейденские грузины сквозь века пронесли любовь к родному языку и Грузии - Свободная Грузия, 21 апреля 2001 года. стр. 3 (საქინფორში პრეს-ცენტრი ფერეიდნელმა ქართველებმა საუკუნეების მანძილზე შემოინახეს სიყვარული მშობლიური ენისა და საქართველოსადმი სეობოდნაია გრუზია, 2001 წ. 21 აპრილი). გვ. 3

8. მაქარაშვილი კ., არა არს დაფარული... (ლადო აღნიაშვილის დაბადებიდან 140 წლისთავთან დაკავშირებით), ლიტერატურული

საქართველო, 2000 წლის 16-22 ნოემბერი. გვ. 14

9. მეტრეველი ვ., ცნობილი პედაგოგი და საზოგადო მოღვაწე (ლ. აღნიაშვილი დაბადების 100 წლისთავის გამო) თბილისი 1960 წ. 31 მარტი №77 (2083) გვ. 3

10. Жордания М., Росебашвили К. Патриот грузинской народной музыки (к 100-летию со дня рождения), - Заря Востока 5 января 1961 г. стр. 3

11. ქეცნიაშვილი მ. ლადო აღნიაშვილის ქართული ხორო - ახალგაზრდა ივერიელი, 1991 წ., 11 ნოემბერი (№129-131) გვ. 7

12. ყორანაშვილი გ. სად გვეყვანან ირანში დასაკარგი ქართველები?, თბილისი. 1989 წ., 16 იანვარი. გვ. 5

13. ჩხიკვაძე გრ. ქართული კულტურის მოამაგე, კომუნისტი 1962 წ., 29 იანვარი გვ. 3

14. ჩხიკვაძე გრ. ხალხური სიმღერის მაღლი (პირველი ქართული ეთნოგრაფიული გუნდის 100 წლისთავის გამო), კომუნისტი 1986 წ., 21 იანვარი. გვ. 4

15. ჭოხონელიძე მ. ვითარცა მღეროდნენ წინაპრები, თბილისი, 1990 წ., 18 ივნისი. გვ. 8

16. ჭერვალიძე ც. რა გტკივა ქართულ სიმღერავ? - ლიტერატურული საქართველო, 1991 წ., 1 მარტი №9 (2788). გვ. 13-14

МАТЕРИАЛЫ К БИОГРАФИИ ВЛАДИМИРА (ЛАДО) АГНИАШВИЛИ Книги

1. Абзианидзе Г. „Очерки истории грузинского мышления XIX века“ Тб., 1959 г. [Илья Чавчавадзе] - стр. 33-87

2. Грузинские деятели народного просвещения и народные учителя (том II). Тб., 1955 г. (на грузинском языке). -стр. 189-196

3. Донадзе Л., Чиджавадзе О., Чхиквадзе Г. „История грузинской музыки“ (ч. 1) - Тб., 1990 г., стр. 78-80

4. Топурия А. „История грузинской методической мысли“ (гл. II) - Тб., 1969 г., стр. 83-88

5. Имедашвили И. „Ладо Агниашвили (1860-1904). К 25 - летию со дня смерти. - Тб., 1929 г., 68 стр.

6. „Настенный календарь“ - „Ладо Агниашвили“ - 7 февраля 1990 г.

7. Ласхишвили Г. „Мемуары“ - Тб., 1992, стр. 209-210, 243-

8. Лекишвили С. „Ратиль в Грузии“ - Тб., 1961 г., 59 стр.
9. Мансветашвили И. „Воспоминания“ - Тб., 1990г. стр. 88-95
10. Мацаберидзе В., Чхиквадзе Г. „Агнишвили“ „Грузинская Советская Энциклопедия“ т. II, - Тб., 1977 г., стр. 61
11. Мгалоблишвили С. „Воспоминания“ - Тб., 1938 г., стр. 116-220
12. Сборник „Грузинское народное поэтическое творчество“ (ч 1). -Тб., 1960 г., стр. 179-183
13. Шарашенидзе Г. „Ферейденские „грузины““ - Тб., 1979 г., стр. 60-69
14. Шилакадзе В. „К изучению грузинской народной музыки“ -Тб., 1949 г., стр. 84-91
15. Чиковани М. „История устного народного творчества“ (ч 1) - Тб. 1952 г., стр. 219, 312-313
16. Чхитунидзе Т. „Библиотечная и издательская деятельность „Общества по распространению грамотности среди грузин“. - Тб., 1980 г., стр. 120-136

Журналы

1. Беридзе Ц. „Заслуги Ладо Агнишвили“ - ж. „Бурджи эрвнэбиса“ („Оплот нации“) № 6-7, 1998 г., стр. 19-20
2. Беридзе Ц. „Педагогическое наследие и общественная деятельность Ладо Агнишвили“ - „Республиканская научно-методическая конференция „Проблемы воспитания и обучения“. Рустави, 14-15 марта 1998 г., (Сборник) стр. 8
3. Беридзе Ц. „Выдающийся грузинский педагог и общественный деятель (к 140-летию со дня рождения). Международная научно-педагогическая конференция - Тб., 7-8 июня 2000г. (Сборник материалов) стр. 10-17
4. Беридзе Ц. „Ладо Агнишвили и музыкальная культура Грузии“ (к 140-летию со дня рождения) - II Международная конференция кавказистов. ж. „Кавказский вестник“ №2, Тб., 27-29 октября 2000г. стр. 156-160
5. Метревели В. „Ладо Агнишвили“ (к 100-летию со дня рождения) - ж. „Мнатоби“ („Светоч“) -1962г. № 6, стр. 159-164
6. Тактакишвили-Урушадзе Л. „Первый опыт перевода с

грузинского на английский язык" - ж. „Цискари“ („Заря“) 1962г. №7, стр. 159-164

7. Курулашвили Л. „Ладо Агниашвили“ - ж. „Сабчота хэловнэба“ („Советское искусство“) -1954г. №3, стр. 50.

8. Челидзе М., Цецхладзе Ш. „На патриотическом и культурном поприще“ (к 120-летию основания „Общества по распространению грамотности среди грузин“) - Исторический вестник 1998-1999 г. №71-72, стр. 50-55

Газеты

1. Беридзе Ц. „Ладо Агниашвили“ „Модзгвари“ („Наставник“) - газета работников просвещения г. Рустави - 1 сентября 1999г. стр. 10-11

2. Беридзе Ц. „Заслуги Ладо Агниашвили“ - „Квали натели“ („Светлый след“) октябрь 1999г. стр. 4

3. Беридзе Ц. „Азбука“ для семейного чтения Ладо Агниашвили (в связи с 140-летием со дня рождения). - „Модзгвари“, 23 октября 2000 г. стр. 14-15

4. Беридзе Ц. „Ладо Агниашвили и детский журнал „Джеджили“ („Колоски“). Там же „Дерево-змея“ Агниашвили - „Модзгвари“, 21 декабря 2000 г. стр. 16

5. Беридзе Ц. „Ладо Агниашвили и музыкальная культура Грузии“ - „Модзгвари“, 8 февраля 2001г. стр. 16-17

6. Гиgiaшвили И. „Он обнаружил „сына Левана“ - „Меотхе“ („Четвёртая“ (власть)) - 14-21 января 2000г. стр. 12

7. Грузинформ. Пресс-центр. „Ферейденские грузины сквозь века пронесли любовь к родному языку и Грузии“. „Свободная Грузия“. 21 апреля 2001 года. стр. 3

8. Джервалидзе Ц. „Чем больна ты, грузинская песня?“ - „Литератури Сакартвелო“ („Литературная Грузия“) 1 марта 1991 г. №9 (2788), стр. 13-14

9. Жордания М. Росебашвили К. „Патриот грузинской народной музыки“ (к 100-летию со дня рождения) „Заря Востока“ - 5 января 1961г. стр. 3

10. Кециашвили М. „Грузинское „хоро“ Ладо Агниашвили“ - „Ахалгазда ивериели“ („Молодой ивериец“) - 14 ноября 1991г. стр. 7

11. Корანაშვილი Г. „Разве можно забыть и потерять иранских грузин?“ - „Тбилиси“ 16 января 1989г., стр. 5

12. Мачарашвили К. „Ничто не скрыто...“ (в связи с 140-летием со дня рождения Владимира (Лад) Агниашвили. Газ. „Литературная Грузия“ (на грузинском языке), 16-22 ноября 2001 г. стр. 14

13. Метревели В. „Известный педагог и общественный деятель“ (к 100-летию со дня рождения) „Тбилиси“. 31 марта 1960г. стр. 3

14. Чохонелидзе М. „Как пели наши предки“ - „Тбилиси“ 18 июня 1990г. стр. 8

15. Чхиквадзе Гр. „Защитник грузинской культуры“. „Коммунист“. 29 января 1962 г. стр. 3

Чхиквадзе Гр. „Благодать грузинской песни“ (к 100-летию первого грузинского этнографического хора) „Коммунист“, 21 января 1986г.. стр. 4

6. რედაქციები და გამომცემლობები ვლადიმერ (ლადო) აღნიავნილის ედუკაციური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობაზე (XIX საუკუნე).

ქურნალები:

1. „ივერია“ (1877-1906), რედაქტორ - გამომცემელი - ა. ქავჭავაძე.

2. „ჭიჭილი“ (1895-1904), რედაქტორ - გამომცემელი - ა. თუმანიშვილი-წერეთლისა.

3. „თეატრი“ (1885-1889), რედაქტორ - გამომცემელი - ვ. აბაშიძე.

4. „თეატრი და ცხოვრება“ (1910-1926), რედაქტორ გამომცემელი - ი. იმედაშვილი.

5. „მოამბე“ (1894-1905), გამომცემელი - ა. ჯაბადარი.

6. „მწეველი“ (1884-1888). რედაქტორ-გამომცემელი - დ. ლამბაშიძე.

7. „მეურნე“ (1888-1897), რედაქტორ-გამომცემელი - ვ. სულხანიშვილი.

8. „სახალხო კალენდარი“ (1879-1905), რედაქტორ-გამომცემელი - ვ. გუნია.

9. „საქართველოს კალენდარი“ (1879-1905), რედაქტორ-გამომცემელი - ვ. გუნია.

ბაზუთები

1. „ივერია“ (1886 - 1923), რედაქტორ-გამომცემელი - ილია ჭავჭავაძე

2. „კვალი“ (1893 - 1904), რედაქტორ-გამომცემელი - ა. თუმანიშვილი-წერეთლისა.

ქურნალები

1. ივერია

1. „ძნელი საქმე“ [მადაროელი გლეხის გამოსმაურება ლადო აღნიამ-ვილის რუსული ენის სახელმძღვანელოზე „პირველი ნაბიჯი“]. 1883 წ., №3, გვ. 63-86.

2. გამოსმაურება ლადო აღნიამვილის ქართული ხალხური გუნდის („ხოროს“) კონცერტზე: „ქართულმა „ხორომ“ შეასრულა ჩვენი ხალხური სიმღერები. ეს იყო სულის მოძრაობა და გულის ძარღვის ფეთქვა“, - წერდა ი. ჭავჭავაძე. 1886 წ. №250, 18 ნომბერი.

3. აქ გამოქვეყნებულია ი. ჭავჭავაძის მოწინავე სტატია ლადო აღნიამ-ვილის გუნდის შესახებ, რომელიც მალალ შეფასებას აძლევს ამ მოვლენას. 1886 წ. №251, დეკემბერი.

2. ჯეჯილი

სტატიების ციკლი: „საკვირველებანი ბუნებისა“.

ვიქტორია-რეჟია-1896 წ. №2 გვ. 48-50.

მკვდრეთით აღმდგვი ყვაილი- 1896 წ. №3 გვ. 48-50.

ლამის მშვენიერება-იალაპა-1897 წ. №2 გვ. 48-50.

წყლის ზაზბახი-1897 წ. №4 გვ. 48-50.

ვარდი იეროქონისა-1897 წ. №5 გვ. 56-59

კრუბუთი-1897 წ. №6 გვ. 57-58

ნეპანტისი-1897 წ. №7-8 გვ. 82-84

ბუმტოსანა-1897 წ. №9 გვ. 52-53

ინდოეთის ხე-გველა-1897 წ. №11 გვ. 45-47.

ენკინარი-1897 წ. №20 გვ. 52-53

ხელიფაფა-1898 წ. №1 გვ. 53-54

გამარჯობა-1898 წ. №1 გვ. 55-56

მანათობელი მცენარენი-1898 წ. №2 გვ. 57-58
 ხბაპბუკი-1898 წ. №2 გვ. 48-50
 კინკარი-1898 წ. №4 გვ. 56-57
 შია-შია-1898 წ. №5 გვ. 54-55
 უდიდესი კელაპტარი-1898 წ. №6 გვ. 53-56
 მწერიკერია-1898 წ. №7-8 გვ. 68-70
 მჟაველა-1898 წ. №9 გვ. 49-50
 ხმიხელტა-1898 წ. №9 გვ. 52-54
 ენკინარი-1898 წ. №11 გვ. 52-54
 ლელესუარი-1899 წ. №1 გვ. 57-58
 ბერიკობა მცენარეთა-1899 წ. №2 გვ. 52-54
 ჰუნაკო-1899 წ. №10 გვ. 39-43
 პუმა-კუგუარი-1899 წ. №11 გვ. 48-53
 კენგური ანუ ბუმერი-1900 წ. №1 გვ. 27-34
 ბეჟანია (ყირათი) -1903 წ. №9 გვ. 49-54.

3. თეატრი

1. აღნიშვილის გუნდის კონცერტის შესახებ ქალების მონაწილეობით-1887 წ. №6-7 გვ. 40.
2. აღნიშვილის გუნდის კონცერტის შესახებ-1887 წ. №8 გვ. 25-27.
3. აღნიშვილის რუსული-ქართულ უბის ლექსიკონის შესახებ-1887 წ. №8 გვ. 29.
4. აღნიშვილის გუნდის კონცერტი-1887 წ. №13-14 გვ. 5-10.
5. აღნიშვილის განზრახვა „ყარამანიანის“ ფეერიად გადაკეთების შესახებ-1888 წ. №15 გვ. 3.
6. აღნიშვილის ქართული გუნდის მონაწილეობა პირველ ქართულ ფეერიად „ყარამანიანი“. პროგრამაში აღნიშნულია, რომ შესრულდება კომპოზიტორ მ. ბალანჩივაძის „პოპური“. 1888 წ. №16 გვ. 16
7. ვლ. აღნიშვილის მიერ ინსტრუმენტული ორკესტრის შედგენის შესახებ. თეატრის მოყვარულთა ძალებით აღნიშვილის მიერ დაწერილი ფეერის - „ტარაელის“ - წარმოდგენა. - 1888 წ. №44-45
8. საახალწლო მილოცვები ლექსად ი. ჭავჭავაძეს, ნ. ნიკოლაძეს, ლადო აღნიშვილს და სხვ. -1889 წ. №1 გვ. 2-3.
9. საახალწლო მილოცვები ცნობილ თეატრალურ მოღვაწეებისადმი, მათ შორის ლადო აღნიშვილს. -1889 წ. №1 გვ. 3-7
10. ვლ. აღნიშვილის მონაწილეობა ლერმონტოვის „მასკარადის“ ჩამ-

ლაში- 1889 წ. №11 გვ. 3-5.

11. ვლ. აღნიაშვილის გუნდის კონცერტი სასოფლო სამეურნეო გაშო-
ფენაზე-1889 წ. №28-29-30 გვ. 3-4.

4. თეატრი და ცხოვრება

1. ალ. მირიანაშვილი. „მუსიკა და ქართველი მუსიკოსები“ 1914 წ.,
№12 გვ. 10-11.

2. ალ. მირიანაშვილი. „ლადო აღნიაშვილი“ (მისი გარდაცვალებიდან
10 წლის შესრულების გამო. 1904-1914 - მოგონებიდან) -1914 წ., №25,
24 აგვისტო. გვ. 2-4.

3. ალ. მირიანაშვილი. „ლადო აღნიაშვილი“. 1914 წ., №26 გვ. 11-
12.

4. ალ. მირიანაშვილი. „ლადო აღნიაშვილი“. 1914 წ., №27, გვ. 4-5.

5. „ქართველ მწერალთა წერილები“ (ლადო აღნიაშვილის წერილი,
მოწერილი სპარსეთიდან - ალ. მირიანაშვილთან 1895 წ. 22 აპრილს). 1914
წ., №30 გვ. 6-7

6. „ქართველ მწერალთა წერილები“ - (ლადო აღნიაშვილის წერილი
სპარსეთიდან ალ. მირიანაშვილს). 1914 წ., №42 გვ. 7-9.

7. „ქართველ მწერალთა წერილები“ - (ლადო აღნიაშვილის წერილი
სპარსეთიდან ალ. მირიანაშვილს). 1914 წ., №43 გვ. 4-5-6.

5. მრეხვევა

1. სპარსეთი და იქაური ქართველები. 1896 წ., №2-8

2. ლადო აღნიაშვილის ნეკროლოგი -1904 წ., №4 გვ. 123-124.

3. ლადო აღნიაშვილის თარგმანი. ა. ჩეხოვის „რამევიჩი“, „ლაქლა-
ქა“- 1904 წ., №12 გვ. 49-61.

6. მწერლობა

1. მეფე სოლომონ ბრძენის ზოგიერთი იგაეები. - 1888 წ., №10 გვ.
10-14.

2. ქართული დრამატული დასის მიერ წარმოდგენების გამართვა. ვლ.
აღნიაშვილის განზრახვა „ყარამანიანის“ ფეერიალ გადაკეთების შესახებ -
1888 წ., №15 გვ. 3.

3. „აღნიაშვილის გუნდი დრამატული ტრუპის არტისტთა დახმარე-
ბით 19 მაისს პირველად გამართავს ქართულ ფეერიალ „ყარამანი“- (პროგ-
რამშია აგრეთვე მ. ბალანჩივაძის „პოპური“). 1888 წ., №16 გვ. 16

4. ვლ. აღნიაშვილის მიერ ორკესტრის შედგენა - 1888 წ., №44-45

გვ. 2-3.

5. 1 გვერდი (ვლ. აღნიაშვილის მონაწილეობა ლერმონტოვის „მასკა-რადის“ ჩაშლაში) - 1889 წ., №11 გვ. 3-5.

6. საახალწლო ლექსი ლადო აღნიაშვილს - 1889 წ., №14 გვ. 2-3.

7. ლადო აღნიაშვილის ქართული ხოროს კონცერტების შესახებ (ინფორმაცია) - 1889 წ. №№ 28, 29, 30, გვ. 3-4

7. მეურნე

1. „გამოვიდა და ისყიდება წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების და ქართველთა ამხანაგობის წიგნის მალაზიაში „ახალი ანბანი“ ვლ. აღნიაშვილის. (განცხ. თან ერთვის აღნიაშვილის განმარტება)“- 1892 წ., №12-16, №17-20, გვ. 28.

2. ლადო აღნიაშვილის „სპარსეთის ქართველობა და მათი მეურნეობა“ - 1896 წ., №31-32 გვ. 3-4.

8. სახალხო კალენდარი - 1891

ლადო აღნიაშვილის „ მოსე წინასწარმეტყველი“ - გვ. 85-95.

9. საქართველოს კალენდარი - 1894

საახალწლო ექსპრომტები ი. ჭავჭავაძეს, ლადო აღნიაშვილს და სხვ. - გვ. 421-425

ბ ა ზ ე ი ე მ ბ ი

1. ივერია

1. „ბ-ნის ვლ. აღნიაშვილის „ხორო“ სწავლობს ამჟამად რაჭულ სიმღერებს. შემდეგ ხორო შეუდგება იმერულია და მეგრული სიმღერების სწავლას“. 1887, №15, ხუთშაბათი, 22 იანვარი.

2. „ახალი ამბები“ : „გვაცნობეს, რომ ხოროს განზრახვა აქვს საქართველოს ხმების სიმღერები ისწავლოს. ამ მოკლე ხანებში ხორო შეუდგება გურული სიმღერების სწავლებასაც... ბატონი რატილი ამჟამად ნოტებზეც იღებს სიმღერებს და ასწავლის ხოროს. ტფილისში ბევრი არიან რაჭველები და ამათში ზოგმა კარგად იცის თავის სამშობლო თემის სიმღერები. აი ეს რაჭველები მოუკრეფია ბ-ნ ვ. აღნიაშვილს და იმათ ათქმევინებს რაჭულს სიმღერებს რატილისთვისა“ - ოქტ. 1887, №16, პარასკევი, 23 იანვარი.

3. „გორის მაზრის თავადაზნაურთა წინამძღოლს განზრახვა აქვსო, რომ

შეკრიბოს გამოჩენილი მომღერლები და მოიწვიოს ბატონი რატილი“-ო. ბატონ რატილთან ამღერებს და რომელ სიმღერასაც მოიწონებს, გადააღებინებს ნოტებზე“-ო. 1887, №22, პარასკევი, 30 იანვარი.

4. „ქ. სიღნაღის ქართველების ეკლესიაში სამოქალაქო სასწავლებლის მასწავლებლის, ბატონი ჩახნაშვილის ხორო გალობდა ქართულად ბატონი ბენაშვილის მიერ ნოტებზე გადაღებულის კილოთი“. 1888, №29, კვირა, 8 თებერვალი.

5. „დღეს, 15 მარტს ბატონი აღნიაშვილის ქართული ხორო გამართავს რჩეულ სიმღერების კონცერტს, რომელიც სამი განყოფილებისგან იქნება შემდგარი (1-2 განყ.- 6-ნ სიმღერა, ხოლო მესამეში - 7 სიმღერას იტყვის „ხორო“). 1887, №55, კვირა, 15 მარტი.

6. „ბატონ ვლ. აღნიაშვილს, ქართულ მგალობელთა ხოროს მოთავეს, შეუდგენია ქართული ნაციონალური მემუსიკეთა დასი, რომელშიაც 26 კაცი ითვლება. ბატონ აღნიაშვილს უყიდნია აზიური საკრავები: თარი, ჩონგური, სანთური, ჭიანური, ქამანჩა, დოლი, დაირა, დიპლიპიტო, ღოროტოტო, დუდუკი, სტვირი, სალამური და უენო სალამური. ეს საკრავები დაურიგებია დასის წევრთათვის, რომლებიც ეხლა სწავლობენ ქართულს მუსიკას. აღნიაშვილს იმედი აქვს დიდ მარხვაში გამართოს პირველი კონცერტი. დეკემბრის 20-ს, სამშაბათს ბ-ნ აღნიაშვილის ქართული ხორო წარმოდგენს ახალ ფერეიას „ტარიელს“. შემოსავალი წარმოდგენისა ბ-ნ აღნიაშვილის მიერ დანიშნულია ახლად შედგენილ ქართულის ნაციონალური ორკესტრის სასარგებლოდ“. 1888, №262, 13 დეკემბერი, სამშაბათი

7. „დღეს, 28 დეკემბერს ქართულს თეატრში დანიშნულია ქართული წარმოდგენა ბატონი აღნიაშვილის ხოროს მონაწილეობით წინამძღვარიანთ კარის დაზარალებულ სამეურნეოს სკოლის სასარგებლოდ. თქმა არ უნდა, ჩვენი საზოგადოება სიამოვნებით წავა ამ წარმოდგენაზედ“. 1888, №276.

8. „ბატონი რატილის ქართული „ხორო“ ამ დღესულს მიიწვიეს პეტერბურგს. თითო ხორისტს აქვს დათქმული 3 მან. აღნიშნულ, თვით რატილს კი-10 მან, გარდა სამგზავრო ხარჯისა. ახლა ბატონ რატილს მოლაპარაკება აქვს ამერიკელთანაც, რომელიც პეტერბურგში იკვთავს რუსულს ხოროს ამერიკის მსოფლიო გამოფენაზედ სამღერლად. რატილს იმედი აქვს, რომ ქართული ხორო ამერიკაშიც იქნება მიწვეული. ხოროს ერთი რამ აკლია... არა აქვს საკუთარი საერო ქართული ტანისამოსი. ბატონი რატილის-საკვირველის ენერგიისა და გულმოდგინებით სავსე კაცის-ახლა ყოველი ცდა იმზება მიმართული, რომ როგორმე შეიძინოს ლამაზი ქართული ტანსაცმელი. ამისათვის მან გამოაცხადა ხელის მოწერა, შემოიღო აბონემენტი თავის მომავალ კონცერტებზედ. ვინც ამ თავით 3 მანეთს შეიტანს, ნება ეძლევა 5

კონცერტს ბუქთად დაესწროს. გარდა ამისა მის სახლობას ბილეთები დაეთ-
მობა ნახეკარ ფასად“. 1890 წ., №90, კვირა, 29 აპრილი.

9. ოჯახში საკითხავი „ანბანის“ ანალიზი და კრიტიკა - პრესამ მალა-
ლი შეფასება მისცა აღნიშვილის ოჯახში საკითხავ წიგნაკებს - „ახალ ანბანს“
და აღნიშნავდა, რომ აღნიშვილამდე საქართველოში არავის უცდია საბუნე-
ბისმეტყველო ელემენტარული სისტემატიური კურსის სახელმძღვანელოს
დაწერა. მან ბუნებისმეტყველების სხვადასხვა დარგის შემსწავლელი სახელ-
მძღვანელოები შესთავაზა ნორჩ მკითხველებს ისეთი თანამიმდევრობით, რო-
გორც მიღებულია დღევანდელ სკოლაში. „დიდი გაბედულებაა ქართულ ენაზე
სამეცნიერო ლიტერატურის, ტერმინების უქონლობის გამო შეადგინოს და
გამოსცეს კაცმა ბოტანიკა, ზოოლოგია, მინერალოგია და ისიც ბავშვები-
სათვის გასაგებად (თ. წერეთელი)“. 1893 №16, 18, 20, 22

აქვეა კრიტიკული გამოხმაურება ლადო აღნიშვილის ოჯახში საკით-
ხავი „ახალი ანბანის“ გამო. „პაატას“ ფსევდონიმით წერდა ცნობილი პედა-
გოგი მიხეილ ნასიძე, რომელიც საზოგადოებას მოუწოდებდა: „ნურავინ შეც-
დებით მისი სიიაფით“-ო. წერილი იყო აღსაყვებელი შურით, ქიშპობით, გულ-
ღვარძლიანობით. ამის გამო ლადომ „ივერიას“ დასაბუთებული წერილი წა-
რუდგინა. მაგრამ რედაქციამ ეს წერილი არ დაბეჭდა. ლადო იძულებული
შეიქმნა იგი ცალკე წიგნად გამოეცა სათაურით: „პასუხად ჭაჩალ, უღმობველ
კრიტიკოსს, ბ-ნ „პაატას“ და ორი შეკითხვა „ივერიის“ რედაქციისადმი“.
(ტფ. 1893).

10. „ბატონი რატილი თავისის ხოროთი ბათუმელებსაც გვეწვია და
10 და 13 ივლისს ორი კონცერტი გაჰმართა. პირველი კონცერტის დროს
თავი იჩინა ბათუმელების ჩვეულებრივმა გულცივობამ და ხალხი ცოტა და-
ესწრო, მაგრამ ვინც დაესწრო, დიდი აღტაცებით მოისმინეს კონცერტი. ბა-
ტონმა რატილმა დაუზარებლად გაიმეორა ბევრი ხმები. კონცერტი რომ გა-
თავდა, მგალობელნი ლოტბარითურთ მიიწვიეს ვანშმად. აქვე სთხოვეს, რომ
დარჩენილიყო მეორე კონცერტისათვის და აღუთქვეს ბილეთების გაყიდ-
ვით დახმარება.

13 ივლისს გაიმართა მეორე კონცერტი, რომელსაც, პირველთან შე-
დარებით უფრო ბევრი საზოგადოება დაესწრო. შემოსავლის ერთი ნაწილი
გადადებულ იქმნა ქუთაისის ერთის ღარიბის ოჯახის დასახმარებლად. ხო-
რომ ბევრი საგალობელი გაიმეორა საზოგადოების თხოვნით და პროგრამის
გარეშეც ბევრი სთქვა. საზოგადოდ უნდა შევნიშნოთ, რომ ბატონმა რატილმა
იმ ოთხის-ხუთის დღის განმავლობაში, რომელიც იგი აქ დარჩა, მოგვიხიბლა
და მოინადირა ჩვენი გული. წმინდა ქართულ ხმებთან აქა-იქ ევროპული ხმე-
ბიც მოისმოდა, რაც კონცერტს ქართულს ხასიათს არ უკარგავდა. რატილს

მისმა პატივისმცემლებმა საჩუქარი მიართვეს.

კონცერტის შემდეგ იგი თავისი ხოროთი მიიწვია ვახშმად ერთმა აქაურმა ქართველმა მოხელემ. გაიმართა ნამდვილი ქართული ქეიფი, რომლის დროსაც განუწყვეტელი „მრავალეამიერი“ და ხოროს ტკბილი ხმები დიდხანს აღვიძებდნენ ბათუმის „მიღუშებულ ბუნებას“.

მადლობა გამოუცხადეს რატილს, რომ იგი, უცხო ტომის კაცი, შემოგვეყვებოდა ჩვენ, მისთვის უცხო ერს, დიდის გულმოდგინებით და სიყვარულით შეიმუშავა ჩვენი ხალხური ხმები. რატილმა თავის მხრივ დალია სადღეგრძელოები ჩვენი ერისა და სთქვა: „ის ერი ერობს, ის ხალხი ხალხობს, რომელსაც შეულახავად შეურჩენია თავისი ენა, ჰანგი და კილო. კაცისთვის უფრო ღვაწის საუნჯე დედა ენა, სამშობლო საგალობლები და ჰანგებია. გარდაქმნა-გადაგვარება იმ ხალხისა, რომელსაც მდიდარი ენა, ხმები და ჰანგები აქვს, შეუძლებელია. საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში სხვადასხვა საგალობელია, ისეთი მდიდარი ჰანგებია, რომ მე სხვა ქვეყანას ვერ დავასახელებ, რომელიც ამ მხრივ საქართველოს შეედაროს. მეტადრე მდიდარია საქართველო „ხოროთი“, სათქმელი ხმებით, რომელთა შორის მრავალი „ნამდვილი სიმფონია და ჰიბლავს ევროპიელის სმენას“.

იქნება ცოტა გადაჭარბებით იყოს თქმული, რომ საგალობელი ხმებით საქართველოს სიმდიდრეს სხვა ქვეყანა არ შეედრება, მაგრამ ის კი მართალია, რომ კაცისთვის სამშობლო ხმაზედ უძვირფასესი საუნჯე არაფერია. სხვა ერთა საგალობელ ჰანგებს სჯობია თუ არა, სულ ერთია; საქმე ის არის, რომ ჩვენთვის ჩვენი ხმები ძვირფასია, შეუღარებელია; იმათ მაგიერობას უცხო ერის ხმა და ჰანგი ვერ გაგვიწევს. როგორც დედის ნანა საუკუნოდ ჩარჩება ბავშვს გულში, ისე სამშობლოს ნანა თან შეეზრდება, შეეთვისება კაცს და იმაზე უტკბილეს ჰარმონიას ვეღარ მოიპოვებს თავის სიცოცხლეში. საჭიროა მხოლოდ, რომ ეს სამშობლოს ნანა ვიდრე შეიცვლებოდეს, გადასხვაფერდებოდეს, შეებღალდებოდეს, გადმოვიღოთ ნოტებზე, აღვბეჭდოთ და ისე გადავცეთ შთამომავლობას. იკრიბება ხალხური ლექსები, ზღაპრები, გარდმოცემები, ლეგენდები და სხვ. ხალხის ფანტაზიის ნაწარმოებები. ყველგან იგი მიაჩნიათ ხალხის კულტურულ სიმდიდრის ნიშნად. ასევე უნდა იყოს ნოტებად დაბეჭდილი ხალხური სიმღერა-გალობა. ამის საშუალებით ერთს რომელსამე კუთხეში გავრცელებულს ხმას ყველა გაიცნობს, დაუფიწყრად და შეუცვლელად იქმნება შეტანილი ჩვენის კულტურის საღაროში...

ბატონ რატილს ბევრი ჰანგი ჰქონია დაწყობილი ნოტებზე, მაგრამ შეიძლება ნებას არ აძლევს ვინმე, რომ დაბეჭდოს.

ვახშმის შემდეგ ლაპარაკი ქართულ სამუსიკო საზოგადოების დაარსების საკითხების შესახებ ჩამოვარდა.

საკიროა რატილმა ჩვენი ქვეყნის ყველა კუთხე შემოიაროს და გულდადებით გადაიღოს ხალხური ხმები ნოტებზედ. ამ საქმის დაბოლოვებას რაც ხარჯი დასჭირდება, ბათუმელები დიდის კმაყოფილებით ვიკისრებთ ამ ხარჯში მონაწილეობას“. - ნ.პ. (რესპოდენტი) 1894 წ. №162, შაბათი, 30 ივლისი.

2. კვალი

1. კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია (ინფ. „ახალი ანბანის“ 5 წიგნაკის გამოცემის შესახებ, რომლებიც გააჩიეს ა. წ. „ივერიის“ №16, 18, 20, 22.) 1893 წ., №25 გვ. 14-16.

2. „ახალი ანბანის“ შესახებ (ინფ) აღნიშნული ვლ. ახალი ანბანი. წიგნი VI -პაწაწინა მინერალოგია; წიგნი VII -პაწაწინა ბოტანიკა; წიგნი VIII -პაწაწინა ზოოლოგია. 1893 წ., №30

3. „ახალი ანბანი“ წიგნი VI -პაწაწინა მინერალოგია, VII -პაწაწინა ბოტანიკა, VIII -პაწაწინა ზოოლოგია - 1893 წ., №32 გვ. 13-16.

4. სხვადასხვა ამბები: (ვ. აღნიშნულის სპარსეთში მოგზაურობის შესახებ) ხელთნაწერი „ვეფხისტყაოსანის“ გაგრძელების პოვნა. გამოსაცდელი წარმოდგენა ქართულ დრამატულ დასში შემსვლელთათვის და სხვა. 1895წ., №35 გვ. 3

5. ავსტრალიის ნადირ-ფრინველნი: ექიდნა, იხენისკარტა. 1893 წ., №35

6. „დაკარგული შუბი“ (თარგმანი) სამხრეთ აფრიკის ზღაპარი 1899წ., №1 გვ. 68-77.

7. საარაკო ამბავი: (დევით ჩუბინაშვილის „რუსულ-ქართული ლექსიკონი“) და მისი დაბეჭდვის განზრახვა (ლ. აღნიშნულის გამოხმაურება) - 1900 წ., №26 გვ. 417-418.

8. კონცერტი ლ. აღნიშნულის სასარგებლოდ. საბავშვო წარმოდგენა თელავში. (ძველი მეგობარი - კორესპონდენცია). -1902 წ., №3 გვ. 545

**РЕЦЕНЗИИ И ОТКЛИКИ НА ПЕДАГОГИЧЕСКУЮ И
ОБЩЕСТВЕННУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ
ВЛАДИМИРА (ЛАДО) АГНИАШВИЛИ
(XIX ВЕК)**

ЖУРНАЛЫ (НА ГРУЗИНСКОМ ЯЗЫКЕ):

1. „Иверия“ (1877-1906) - редактор - издатель - Илья Чавчавадзе.
2. „Джеджили“ (1895-1904) - редактор - издатель - А. Туманишвили - Церетели.
3. „Театр“ (1885-1889) - редактор - издатель - В. Абашидзе.
4. „Театр и и жизнь“ (1910-1926) - редактор - издатель - И. Имедашвили.
5. „Моамбе“ (1894-1915) - редактор - издатель - А. Джабадари.
6. „Мцкемси“ (1884-1888) - редактор - издатель - Д. Гамбашидзе.
7. „Меурне“ (1888-1898) редактор издатель В. Сулханишвили.
8. „Сахалхо календари“ - (1879-1905) - редактор - издатель - В. Гуния.
9. „Сакартвелос календари“ - (1879-1905) - редактор - издатель - В. Гуния.

ГАЗЕТЫ (НА ГРУЗИНСКОМ ЯЗЫКЕ):

1. „Иверия“ (1886-1906) - редактор-издатель - И. Чавчавадзе
2. „Квали“ (1893-1904) - редактор-издатель - Г. Церетели

ЖУРНАЛЫ:

1. Иверия

1. Отклик на опубликованный учебник Вл. Агниашвили „Первый шагъ в изучении русскаго языка для начальныхъ грузинскихъ школ“. 1883 г. №3 стр. 64-86

2. Отклик на первый концерт грузинского „хоро“ Агниашвили. Известный грузинский поэт Илья Чавчавадзе свои впечатления выразил двумя передовыми статьями. Он писал:

„Грузинское „хоро“ исполнило наши народные песни. Это было движение души и сердечных порывов... Истинные знагоки и ценители музыки, которых привлекают благозвучность и сладость грузинских песен, много достоинств находят в них и много занимаются, чтобы перенести на ноты для привлечения всеобщего внимания. В этом отношении не жалеют усилий молодые люди и мы с большим удовольствием услаждали свой слух плодами этого труда. 15 ноября... много было народа и не только с удовольствием, но и с восторгом приветствовали все это новое, приятное событие... Честь и хвала инициаторам и организаторам этого дела. С благодарностью склоняем головы перед господином Ладом Агниашвили, который взял на себя ответственность за этот славный почин“ - 1886 г. №250. 18 ноября

3. Здесь опубликована вторая передовая статья Ильи Чавчавадзе о хоре Агниашвили и дана высокая оценка этому событию - 1886 г. №251. декабрь.

2. Джеджили (Колоски)

Цикл статей „Чудеса природы“:

Виктория - режия - 1896 г. №2 стр. 48-50

Воскресающий цветок - 1896 г. №3 стр. 48-50

Ночная красавица, ночная фиалка - иалаппа - 1897 г. №2 стр. 48-50

Касатик водяной - 1897 г. №4 стр. 48-50

Иерихонская роза - 1897 г. №5 стр. 57-58

Цветок - рафия - 1897 г. №6 стр. 57-58

Непентис - 1897 г. №7-8 стр. 82-84

Пузырчатка - 1897 г. №9 стр. 52-53

Дерево-змея - 1897 г. №11 стр. 45-47

Ворсянка - 1897 г. №20 стр. 52-53

Мимоза, „Вежливый“ цветок - 1898 г. №1 стр. 53-54. стр. 55-56

Светящиеся растения - 1898 г. №2 стр. 53-56

Бамбук - 1898 г. №3 стр. 48-50

Крапива - 1898 г. №4 стр. 56-57

Молочное дерево (хия-хия) - 1898 г. №5 стр. 54-55
Кактус - гигант (дерсво) - 1898 г. №6 стр. 53-56
Мухоловка - 1898 г. №7-8 стр. 68-70
Кислица - 1898 г. №9 стр. 49-51
Водогон - 1898 г. №10 стр. 52-54
Ворсянка - 1898 г. №11 стр. 52-54
Фикус индийский - 1899 г. №1 стр. 57-58
Растения-подражатели - 1899 г. №2 стр. 52-54
Хуанако - 1899 г. №10 стр. 39-43
Пума - 1899 г. №11 стр. 48-53
Кенгуру - 1900 г. №1 стр. 27-34
Жираф - 1903 г. №9 стр. 49-54

3. Театр

1. О концерте хора Агниашвили с участием женщин - 1887 г. №6-7 стр. 40
2. О концерте хора Агниашвили - 1887 г. №8 стр. 25-27
3. О „Карманном словаре“ Ладо Агниашвили (информация) - 1887 г. №8 стр. 29
4. О деятельности хора Агниашвили (хроника) - 1887 г. №13-14 стр. 5-10
5. О замысле Вл. Агниашвили поставить спектакль - феерию „Караманиани“. 1888 г. №15 стр. 3
6. Об участии грузинского хора Агниашвили в первой грузинской феерии „Караманиани“. В программе отмечается, что будет исполнено „Попурри“ композитора М. Баланчивадзе. - 1888 г. №16, стр. 16
7. О создании грузинского народного инструментального ансамбля под руководством Л. Агниашвили, о постановке силами любителей театра недавно написанной феерии „Гарнэл“ (информация) - 1888 г. №44-45, стр. 2-3.
8. Новогодние поздравления в стихах: И. Чавчавадзе, Н. Николадзе, Ладо Агниашвили и др. - 1889 г. №1, стр. 2-3
9. Новогодние поздравления известным театральным деятелям, в т.ч. Агниашвили - 1889 г. №1, стр. 3-7
10. О постановке спектакля - „Маскарад“ Лермонтова, который был отменён зрителем театра Владимиром

Агниашвили из-за объективных причин (информация) - 1889 г. №11, стр. 3-5.

11. О предстоящем концерте грузинского хора Вл. Агниашвили на сельскохозяйственной выставке - 1889 г. №№ 28-29-30, стр. 3-4.

4. Театр и жизнь

1. Статья Ал. Мирианашвили „Музыка и грузинские музыканты“ - 1914 г. №12 стр. 10-11

2. Статья Ал. Мирианашвили „Ладо Агниашвили“, (к 10-летию со дня смерти) (1904- 1914) - воспоминания - 1914 г. №25. стр. 2-4.

3. Воспоминания о Ладо Агниашвили (Ал. Мирианашвили) - 1914 г. №26. стр. 11-12.

4. Ал. Мирианашвили. Воспоминания. „Ладо Агниашвили“ - 1914 г. №27. стр. 4-5.

5. Письма грузинских писателей - „Письмо, написанное из Персии другу А. Мирианашвили от Ладо Агниашвили 22 апреля 1895“ - 1914 №30. стр. 6-7

6. Письмо другу Ал. Мирианашвили из Персии - 1914 г. №42. стр. 7-9.

7. Письмо из Персии другу Ал. Мирианашвили от Ладо Агниашвили. - 1914 г. №43. стр. 4-6.

5. Моамбе (Вестник)

1. Публикация отрывков из путевых записок будущей книги Ладо Агниашвили „Иран и заморские грузины“. 1896 г. №2-8.

2. Некролог Ладо Агниашвили 1904 г. №4, стр. 123-124

3. Перевод рассказа А. П. Чехова „Рашевич“ (в переводе на грузинский язык -“Болтун“). 1904 г. №12, стр. 49-61

6. Мцкепси (Пастух)

1. Басни Соломона Мудрого (публикация Ладо Агниашвили). 1888 г. №10. стр. 10-13

2. О намерении Ладо Агниашвили поставить театральное представление - феерию „Караманиети“. 1888 г. №15

3. Объявление о том, что 19 мая впервые будет поставлена грузинская феерия „Караманиани“: В программе также „Попурри“ М. Баланчивадзе. 1888 г. №16, стр. 16

4. О создании Владимиром Агниашвили оркестра (информация). 1888 г. №44-45 стр. 2-3

5. Об участии Вл. Агниашвили в провале драмы Лермонтова „Маскарад“. 1889 г. №11, стр. 3-5

6. Новогоднее поздравление Ладо Агниашвили. 1889 г. №14, стр. 2-3

7. О концертах грузинского хора Ладо Агниашвили (информация). 1889 г. №№ 28, 29, 30, стр. 3-4

7. Меурне (Хозяйственник)

1. Информация: „Вышла из печати и продаётся в книжных магазинах „Общества по распространению грамотности среди грузинского населения“ и „Грузинского издательского товарищества“. „Новая азбука“ для семейного чтения Владимира Агниашвили. Цена каждой книжки 10 коп. (Объявление сопровождается разъяснительной запиской автора). 1892, №№ 12-16, 17-20 стр. 28

2. Отрывки из книги Л. Агниашвили „Иран и тамошние грузины“. - „Персидские грузины и их хозяйство“. 1896 г. №№ 31-32 стр. 3-4

8. Народный календарь - 1891

„Мосе-прорицатель“ - Публикация Вл. Агниашвили. - стр. 85-95.

9. Календарь Грузии - 1894

Новогодние экспромты И. Чавчавадзе, Ладо Агниашвили и другим. 1894 г. стр. 421-425

1. Иверия

1. „Хор г-на Вл. Агниашвили ныне изучает рачинские песни. затем он приступит к изучению имеретинских и мигрельских песен“ - 1887 г. № 15, четверг, 22 января

2. „Нам сообщили, что „хоро“ задумал изучить песни различных уголков Грузии. Скоро хор приступит к изучению гурийских песен. Г-н Ратиль в настоящее время записывает на ноты рачинские песни и обучает им в Тбилиси хористов, среди которых много рачинцев. Некоторые из них хорошо знают песни своего родного края. Этих рачинцев и собрал г-н Владимир Агниашвили и по его просьбе они напевают эти песни Ратиле для записи“ - 1887 г. №16, пятница, 23 января.

3. „Предводитель дворянства Горийской губернии задумал собрать выдающихся певцов и пригласить Ратиле с тем, чтобы, прослушав их песни, понравившиеся перенести на ноты“ - 1887 г. №22, пятница, 30 января.

4. „В грузинской церкви г. Сигнахи по инициативе учителя гражданского училища г-на Николоза Чахнашвили (участника хора Агниашвили-ред.) хор исполнил грузинские народные песни, переложенные на ноты г-ном Бенашвили“ - 1887 г. №29 воскресенье, 8 февраля

5. „Сегодня, 15 марта грузинский хор г-на Агниашвили проведёт концерт избранных песен. Концерт состоит из трёх отделений (1-2 отделение - по шесть песен. 3 отделение - 7 песен)“ - 1887 г. №55, воскресенье, 15 марта

6. „По инициативе организатора хора грузинских народных песен г-на Вл. Агниашвили создана национальная труппа музыкантов - исполнителей на народных инструментах. Для этого он купил азиатские инструменты (13 названий), которые раздал участникам ансамбля и они уже приступили к изучению грузинской музыки. Агниашвили надеется, что к большой Пасхе он подготовит первый концерт... 20-ого декабря, во вторник грузинский хор Агниашвили представит новую феерию „Гаризл“. Весь доход от представления пойдёт на пользу созданного им же недавно грузинского национального оркестра“ - 1888 г. № 262, вторник, 13

декабря

7. „Сегодня, 28 декабря в грузинском театре намечено представление с участием хора г-на Агниашвили в пользу оказавшейся в беде, потерпевшей школы села Цинамдзгвариантари. Без сомнения, наше общество с удовольствием пойдет на это представление“ - 1888 г. №276

8. „Грузинское „хоро“ г-на Ратилия этим летом пригласили в Петербург. Каждому хористу выделяется 3 рубля в день, а самому Ратилию - 10 рублей (кроме дорожных расходов). Сейчас г-н Ратиль ведёт переговоры с американцем, который предлагает контракт русскому хору для выступлений на всемирной выставке. Ратиль надеется, что и грузинский хор будет приглашён в Америку. Одно лишь плохо... нет у хора собственной национальной одежды... Каждая попытка г-на Ратилия - этого удивительного, энергичного и целеустремлённого человека, направлена на то, чтобы любыми возможными путями приобрести красивую грузинскую одежду. Так, он объявил подписку на абонемент своих будущих концертов. Тот, кто внесёт 3 рубля, может бесплатно послушать пять концертов, а кроме этого членам семей таких людей билеты будут проданы за полцены“ - 1890 г. №90 воскресенье. 29 апреля

9. Критика и анализ „Новой азбуки“ для семейного чтения. Пресса даёт высокую оценку этим книжкам, отмечая, что до Агниашвили никто не пробовал создать элементарный систематический курс естественных наук. Он впервые предложил юным читателям учебники этого цикла в такой последовательности, в какой принято в сегодняшней школе. „Большая смелость: составить и выпустить на грузинском языке сегодня человеку „Ботанику“, „Зоологию“, „Минералогия“, доступную для понимания детей: тем более что нет научной литературы, терминов“ - писала Т. Церетели - 1893 г. №№ 16, 18, 20, 22.

В этой же газете (№20. 1893) опубликован критический отклик на „Новую азбуку“ для семейного чтения. Под псевдонимом „Паата“ подразумевается известный в то время педагог Михаил Насидзе, который призывает общественность не впадать в заблуждение дешёвой этих книжек. Письмо было проникнуто злобой, завистью. По этому поводу Ладо Агниашвили представил

„Иверии“ обоснованную, аргументированную статью, однако редакция не напечатала её. Ладо Агниашвили был вынужден издать её отдельной книжкой с заглавием: „Ответ лысому неумолимому критику - г-ну „Паате“ и два вопроса к редакции журнала „Иверия“.“ (Тф. 1893 г.)

10. „Г-н Ратиль со своим хором посетил и Батуми; дал 10 и 13 июля два концерта.

Во время первого концерта батумцы вначале не проявили особых чувств, восприняв этот концерт с характерной для них холодностью, мало было и публики. Однако те, кто присутствовал на концерте, были в восторге. Г-н Ратиль охотно повторил многие песни. После концерта певцы с хормейстером были приглашены на ужин, на котором их попросили остаться и провести ещё один концерт, пообещав помочь в распространении билетов.

13 июля состоялся второй концерт, на котором, по сравнению с первым, присутствовало больше народа. Одна часть из дохода концерта была передана в пользу одной бедной семьи, проживающей в Кутаиси. Хор неоднократно повторил по просьбе публики песни из репертуара (исполненные уже вне программы.)

Надо отметить, что за те 4-5 дней которые г-н Ратиль оставался здесь, он очаровал всех и покориł наши сердца. Кроме грузинских песен были исполнены и европейские песни, что не мешало прочувствовать и грузинские народные песни. Почитатели Ратиль преподнесли ему после концерта подарок. Затем Ратиль с его хором пригласил к себе один местный чиновник. Грузинский пир неоднократно сопровождался чарующими звуками грузинского „Мравалжамьер!“ („Многие лета“ - застольная) в исполнении хора и присутствующих. Эти песни долго оглашали притихшую природу Батуми.

Ратиль благодарил, отмечая, что хотя он - чужестранец, пригнавшийся у нас, к чуждой для него нации, но смог с большим усердием и любовью изучить наши грузинские песни. В ответ Ратиль произнёс тост за здравие Грузии и грузин. Он сказал: „Лишь та нация считается нацией, тот народ и народ, который сохранил свой язык, интонации и песни. Для человека самое дорогое - родной язык, родные песнопения и напевы. Перерождение того народа, который имеет богатый язык, напевы и песни, невозможно. В

различных уголках Грузии столько разных песнопений. столько напевов. что я не могу назвать иной страны, которая сравнилась бы с Грузией. Особенно богата Грузия хорами. многоголосным песнопением. среди которых многие - настоящие симфонии - пленяют слух европейца".

Автор статьи об этих гастролях продолжает: „Может быть и было в этом что-то преувеличено, что богатством песнопений нельзя сравнить с Грузией ни одну другую страну. Но нельзя не согласиться, что для человека нет дороже сокровища, чем родные. дорогие сердцу песни. Не всё ли равно, насколько лучше эти национальные песни песен других народов. Дело в том, что наши песни нам всего дороже, они несравнимы ни с какими другими; они не могут быть заменены песнопениями других наций. Как материнская колыбельная навсегда запечатлевается в сердце ребёнка, так и родные напевы вместе с ним на протяжении всей его жизни, и никогда он не сможет найти слаще гармонии в своей жизни. Необходимо только переложить эти родные напевы в первоизданном виде на ноты, пока они не изменились. безусловно зафиксировать их и передать будущим поколениям. Сейчас собирают народные стихи, сказки, предания старины, легенды и другие произведения устного народного творчества, образцы народной фантазии, что считается культурным достоянием, богатством народа. Таким же образом надо переложить на ноты грузинские народные песни. С помощью этого каждый ознакомится с распространёнными в различных уголках Грузии народными песнями. Так они останутся незабвенны и будут внесены в сокровищницу нашей культуры без изменения... У г-на Ратилу уже много песен записано на ноты, однако пока он их не печатает.

После ужина разговор коснулся необходимости создания грузинского музыкального общества: отмечалось, что необходимо обойти каждый уголок нашей страны и перенести народные песни на ноты. Было отмечено также, что все расходы, связанные с этим делом, батумцы с удовольствием возьмут на себя“, - Н. П. (корреспондент). 1894 г. №162, суббота, 30 июля

2. Квали (След)

1. Информация об издании „Новой азбуки“ для семейного чтения Ладო Агниашвили. в которой сообщается, что уже издано 5 книжек, которые разобраны в ж. „Иверия“ №№ 16, 18, 20, 22. 1893 г. №25 стр. 14-16

2. Повторяется информация об издании „Новой азбуки“ для семейного чтения Л. Агниашвили: VI - „Минералогия“, VII - „Ботаника“, VIII - „Зоология“. 1893 г. №30

3. Публикация отрывков из „Новой азбуки“ для семейного чтения: „Крохотная минералогия“ (VI), „Крохотная ботаника“ (VII), „Крохотная зоология“ (VIII). 1893 г. №32 стр. 13-16

4. Информация о путешествии по Ирану Владимира (Ладო) Агниашвили. 1895 г. №35 стр. 3.

5. Статья Л. Агниашвили о диких животных Австралии (ехидна, утконос). 1895 г. №35

6. Перевод Л. Агниашвили африканской сказки на грузинский язык - „Потерянный щит“. 1899 г. №1 стр. 68-77

7. Отклик Ладო Агниашвили на намерение Давида Чубинашвили создать „Русско- грузинский словарь“ (Критика). 1900 г. №26 стр. 417-418

8. Детский благотворительный спектакль в Телави в пользу Ладო Агниашвили. 1902 г. №31 -

9. „Старый друг Телави“ (корреспонденция). Детское представление в пользу Ладო Агниашвили (информация). 1902 г. №34, стр. 545

7. ღ ა ნ ი ა შ ვ ი ლ ი :

1. ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის ოჯახის გენეალოგია.

ფოტომასალა

არჩილ (კოსტა) აღნიაშვილის ოჯახიდან

1. დიმიტრი მღვდელი - ლადო აღნიაშვილის მამა.

2. ნიკოლოზ მღვდელი (ლადოს ძმა) მუუღლითურთ (მარჯვნივ), მისი და - ნუმო (მარცხნივ); დგანან: შეილები - მელანო და დიმიტრი.

3. ნიკოლოზ დიმიტრის ძე აღნიაშვილი მეუღლესთან ეკატერინესთან და შვილებთან ერთად (არჩილი და დიმიტრი (მიტა)). გადაღებულია ლადო აღნიაშვილის მიერ.

4. ნუშო – ლადო აღნიაშვილის და

5. ნინო მირიანაშვილი – ალექსი მირიანაშვილის მეუღლე, ლადოს ძმის (რომანის) შვილი.

6. ქეთევანი – ლადო აღნიაშვილის და

7. ანა - ლადო აღნიაშვილის და.

მიხეილ ბრეზჰაძის ოჯახიდან

1. ლადო აღნიაშვილი ბუხრის ქედით ნათესავენს შორის

2. ნინო - ლადო აღნიაშვილის და

3. სიმონ აღნიაშვილი (ლადოს დის შვილი) და ალექსი მირიანაშვილი

ქსეროას ლევი

1. ყვარლის რაიონის სოფელ შილდის პირველი საშუალო სკოლა.

2. ელადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის მიერ გორის სამასწავლებლო სემინარიის დამთავრების დამადასტურებელი ატესტატი - 1881 წლის 14 ივნისი.

3. ელადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის რუსული ენის სახელმძღვანელოს ყდა „პირველი ნაბიჯი რუსული ენის შესწავლაში დაწყებითი ქართული с й н „Первый шагъ в изучении русскаго языка для начальныхъ грузинскихъ школъ“ - Тф., 1883

4. ლადო აღნიაშვილის ეთნოგრაფიული გუნდი - ქართული „ხორა“ (1885).

5. ლადო აღნიაშვილის პორტრეტი (ჩოხაში უჭედოდ დგას).

6. ლადო აღნიაშვილის პორტრეტი ჩოხაში (ზის).

7. ლადო აღნიაშვილი და მისი და ნინო (ეურნალიდან „თეატრი და ცხოვრება“ - 1914 წლის № 25, კვირა 24 აგვისტო).

П Р И Л О Ж Е Н И Я :

1. Генеалогическое древо семьи Владимира (Ладо) Агниашвили.

ФОТОМАТЕРИАЛЫ:

ИЗ СЕМЬИ АРЧИЛА (КОХТА) АГНИАШВИЛИ

1. Дмитрий Агниашвили - священник-отец Владимира (Ладо) Агниашвили.

2. Священник Николоз Агниашвили с супругой Екатериной (справа), с сестрой Нушо (слева), стоят: дети его Мелано и Дмитрий.

3. Николоз Дмитриевич Агниашвили с супругой Екатериной и двумя детьми - Арчилем и Дмитрием.

4. Нушо - сестра Владимира (Ладо) Агниашвили.

5. Нино Мирианашвили - племянница Владимира (Ладо) Агниашвили (дочь Романа), супруга Алекси Мирианашвили.

6. Кетеван - сестра Владимира (Ладо) Агниашвили.

7. Анна - сестра Владимира (Ладо) Агниашвили.

ИЗ СЕМЬИ МИХАИЛА БРЕГВАДЗЕ

1. Владимир (Ладо) Агниашвили в папаше среди родственников.

2. Сестра Владимира (Ладо) Агниашвили - Нино.

3. Симон Агниашвили (племянник Владимира (Ладо) Агниашвили) и рядом - Алекси Мирианашвили.

К С Е Р О К О П И И :

1. Первая средняя школа села Шильда Кварельского района.

2. Аттестат об окончании Владимиром Агниашвили учительской семинарии в городе Гори - 14 июня 1881 г.

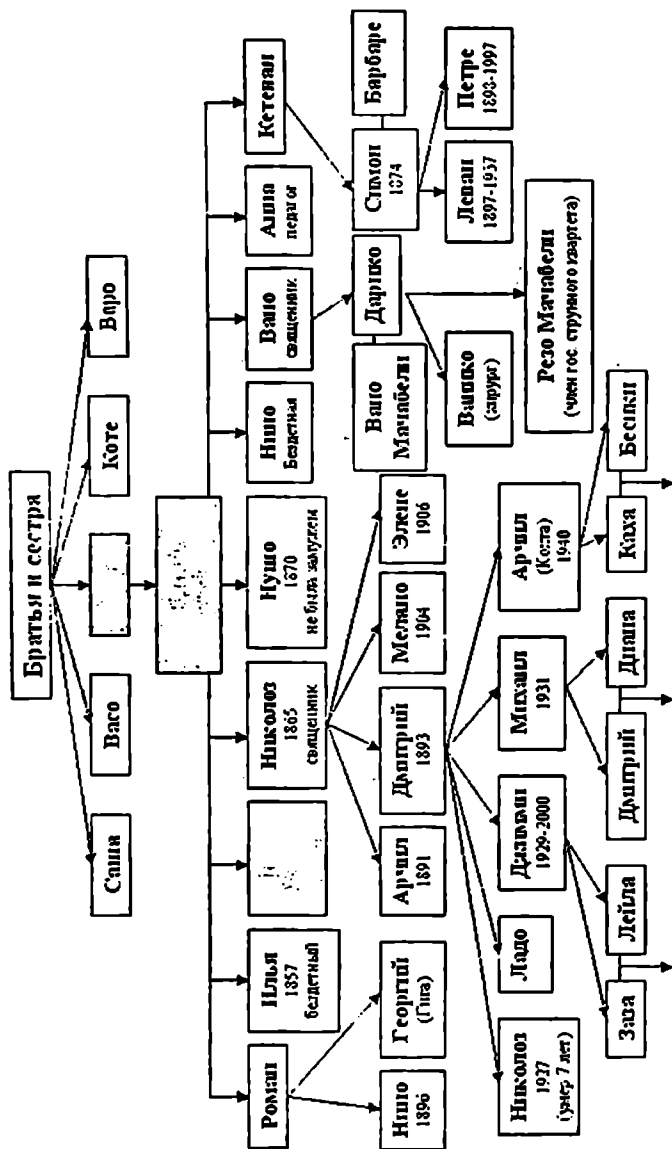
3. Обложка учебника Владимира (Ладо) Агниашвили „Первый шаг в изучении русского языка для начальныхх грузинскихх школь“-Тф., 1883 г.

4. Этнографический хор - грузинское „хоро“ (1885).

5. Портрет Владимира (Ладо) Агниашвили (в национальной одежде, без шапки).

6. Портрет Владимира (Ладо) Агниашвили в хохе (в грузинской одежде).

7. Владимир (Ладо) Агниашвили и его сестра Нино (из журнала „Театр и жизнь“ № 25, воскресенье, 24 августа 1914).

Живут в деревне Шильда Живут в Тбилиси Живут в том доме, где родился Ладло Агнишвили

დიმიტრი აღნიაშვილი
ლადო აღნიაშვილის მამა

Дмитрий Агниашвили
Отец Ладос Агниашвили

ნიკოლოზ მღვდელი მკუდლითურთ (მარჯვნივ),
მისი და ნუშო (მარცხნივ).
დგანან შვილები: მელანო და დიმიტრი

**Священник Николоз с супругой (справа от него)
и сестра Нушо (слева от него).
Тут же стоят дети: Мелано и Дмитрий**

ნიკოლოზ დიმიტრის ძე აღნიაშვილი მეუღლითურთ,
ეკატერინეს და ორი შვილით არწილით და დიმიტრით (მიტაი)
გადაღებულია ლადო აღნიაშვილის მიერ

**Николоз Дмитриевич Агниашвили с супругой Екатериной и
с двумя детьми: Арчилом и Дмитрием (Митой)**
Фото Ладо Агниашвили

ქეთევანი, ანა და ნუშო
ლადო აღნიშვილის დები

Кетеван, Анна и Нушо
сёстры Ладო Агнишвили

ნინო მირიანაშვილი

ალექსი მირიანაშვილის მეუღლე, ლადოს ძმის (რომანის) შვილი.

Нино Мирянашвили

Супруга Алексея Мирянашвили, дочь брата Ладос (Романа).

ლადო აღნაიშვილი ბუნის ქუდით ნათესავებს შონის
მარცხნიდან მარჯვნივ:

დგანან: ლადო, სიმონ (სიკო) აღნაიშვილები

სხედან: ალექსი მირიანაშვილი და მისი მეუღლე ნინო, ლადოს და
ნინო, ვანო მღვდელი, ნუშო, ბარბარე

ხალისაზე: დარიკო და ვანო მახაბელი, პეტრე აღნაიშვილი და
გიორგი (რომანის შვილი)

Ладо Агниашвили в паняхе с родственниками

Слева направо:

Стоят: Ладо и Симон (Сико) Агниашвили

Сидят: Алекс Миррианашвили и его жена Нинно, сестра Ладо-
Нинно, Ванно-священник, Нушо, Барбаре

На ковре: Дарико и Ванно Мачабели, Петре Агниашвили и
Георгий (сын Романа)

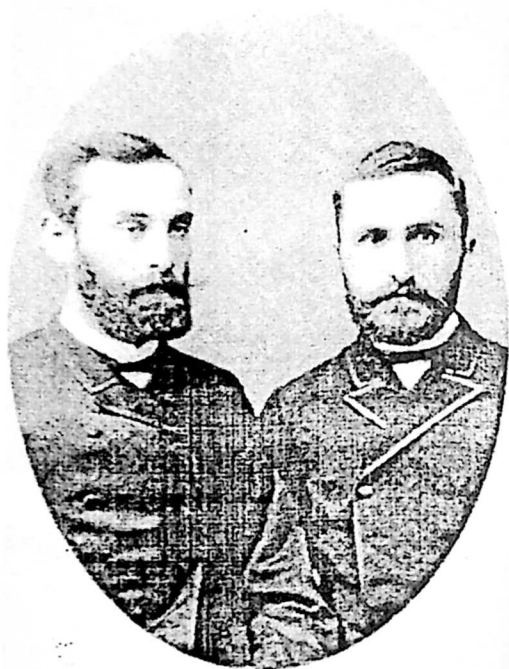

ნბხო

ლადო აღნიშვილის და

ნიხო

სესტრა ლადო აგნიშვილი

სიმონ აგნაშვილი (ლადოს დისშვილი)
და
ალექსი მირიანაშვილი (ლადოს მეგობარი)
Симон Агнашвили (Племянник Ладос)
и
Алексей Мирнашвили (друг Ладос)

ყვანლის რაიონის სოფელ შილდის პირველი საშუალო სკოლა

Первая средняя школа села Шильда Кварельского района

А Т Т Е С Т А Т Ъ .

Отъ Совета Западноруской Учительской Семинарии, въ основаніи положенія объ учительскихъ Семинаріяхъ, давъ сей аттестатъ воспитаннику Семинарии *Владимиру Владимировичу Агнншвили* — сыну *Владимира Владимировича Агнншвили* — исповѣданія греческаго отъ рода *21 марта*, въ томъ, что оныя при *испытаніи* поведеніи, на означенныхъ экзаменѣ оказавъ слѣдующія познанія:

1.) Законъ Божіею <i>Слова св. Писанія</i> (57)	4.) Педагогикѣ <i>Слова св. Писанія</i> (57)
3.) Русскому языку <i>Слова св. Писанія</i> (57)	5.) Арифметикѣ <i>Слова св. Писанія</i> (57)
5.) Геометріи и алгебрѣ <i>Слова св. Писанія</i> (57)	6.) Исторіи <i>Слова св. Писанія</i> (57)
7.) Географіи <i>Слова св. Писанія</i> (57)	8.) Статистикѣ <i>Слова св. Писанія</i> (57)
9.) Числовисаніи <i>Слова св. Писанія</i> (57)	9.) Рисованіи и черченіи <i>Слова св. Писанія</i> (57)
11.) Практическимъ занятіяхъ въ преподаваніи <i>Слова св. Писанія</i> (57)	10.) Иностранному языку <i>Слова св. Писанія</i> (57)

Сверхъ того обучая: *латинскому языку* и *испанскому языку*.
 Въздѣланъ сего оны удостоивается званія учителя въ начальномъ народномъ училищѣ и при поступленіи на означенную должность имѣть пользоваться всѣми правами той должности присвоенными. *Въ Горькомъ 1877 года*

Председатель *Владимиръ Савинъ*
 Директоръ *Владимиръ Савинъ*
 Членъ *Владимиръ Савинъ*
Владимиръ Савинъ
Владимиръ Савинъ
Владимиръ Савинъ
Владимиръ Савинъ

ვლადიმერ (ლადო) აგნიაშვილის ატესტატი
 (გორის სამასწავლებლო სემინარია)

Аттестат Владимира (Ладо) Агнншвили
 (Горійская учительская семинарія)

ПЕРВЫЙ ШАГЪ
ВЪ ИЗУЧЕНІИ РУССКАГО ЯЗЫКА
ДЛЯ
НАЧАЛЬНЫХЪ ГРУЗИНСКИХЪ ШКОЛЪ.

Владимиръ Агнѣшвили.

ТМОЛСЬ.
Типографія И. Маргаросиана.
1893

ვლადიმერ (ლადო) აგნიაშვილის რუსული ენის
სახელმძღვანელო დასწავებითი ქართული სკოლებისათვის
(ყოფა)

Учебник русского языка для начальных грузинских школ
Владимира (Ладо) Агнѣшвили
(Обложка)

პირველი ქართული ეთნოგრაფიული გუნდი (1885)

I რიგში

სხედან: მარხნიდან მესამე - კომპოზიტორი ია კარგარეთელი, მეხუთე - ლადო აღნიაშვილი, შუაში - ჩეხი საოპერო მომღერალი, კომპოზიტორი და გუნდის ქორმეისტერი იოზეფ ნავრათილი

II რიგში

დგანან: მესამე - კოსტა დვალი, მეოთხე - გრიგოლ ჭკუასელი, მეშვიდე - კომპოზიტორი მელიტონ ბალანჩივაძე, მეათე - ნიკოლოზ ჩახნაშვილი
წინა პლანზე: ვასო ბაგრატიონი

Первый грузинский этнографический хор (1885)

В первом ряду

сидят: слева третий - композитор Ия Каргаретели, пятый - Ладос Агниашвили, посередине - известный чешский оперный певец, композитор и хормейстер Иозеф Навратил

Во втором ряду

стоят: третий - Коста Двали, четвертый - Григოლ Чკუასели, седьмой - композитор Мелитон Баланчивадзе, десятый - Николоз Чახнашвили
На первом плане (полулѣжа) - Васо Багратioni

აგნაშვილი

(1860—1904)

ვლადიმერ (ლადო) აგნაშვილი

Владимир (Ладос) Агнашвили

ვლადიმერ (ლადო) აგნიაშვილის პორტრეტი

Портрет Владимира (Лад) Агниашвили

ლადო აგნიაშვილი და მისი და ნინო
(ჟურნალიდან „თეატრი და ცხოვრება“ - 1914 წლის № 25)

Ладო Агниашвили и его сестра Нинио
(Из журнала „Театр и жизнь“ - №25, 1914 г.).

ს ა რ ჩ ე ვ ი

ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის ცხოვრებისა და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა	6
Краткий обзор жизни и общественной деятельности Владимира (Ладо) Агнишвили	14
ვლადიმერ აღნიაშვილის ცხოვრებისა და შემოქმედების ძირითადი თარიღები	24
Основные даты жизни и творчества Владимира (Ладо) Агнишвили	27
ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის პედაგოგიკური მემკვიდრეობა (სახელმძღვანელოები, საწავლო-აღმზრდელობითი და შემეცნებითი ხა სიათის ლიტერატურა მონარდი თაობისათვის)	31
Педагогическое наследие Владимира (Ладо) Агнишвили (учебники, учебно-воспитательная и познавательная литература для подрастающего поколения)	33
ლადო აღნიაშვილის შრომების სია (მემკვიდრეობა)	35
Перечень трудов Владимира (Ладо) Агнишвили (наследие)	37
მასალები ვლადიმერ (ლადო) აღნიაშვილის ბიოგრაფიისათვის (წიგნები, ჟურნალები, გაზეთები) პუბლიკაციები მასზე	38
Материалы к биографии Владимира (Ладо) Агнишвили (книги, журналы, газеты)	41
რეცენზიები და გამოხმაურებები ლადო აღნიაშვილის პედაგოგიკურ და საზოგადოებრივ მოღვაწეობაზე (XIX საუკუნე)	44
Рецензии и отзывы на педагогическую и общественную деятельность Ладо Агнишвили (XIX век)	53
დანართი	62
Приложения	63